

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 74 (1961)

Artikel: Il premi da la vita : drama in tschinch acts
Autor: Rauch, Men / Gaudenz, Men
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-225616>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 22.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Il premi da la vita

Drama in tschinch acts

scrit dals duos Mens,
tant da Rauch co da Gaudenz

Personas:

CHASPER FABRICIUS		hotelier, possessur da l'hotel New York in Engiadina
UORSCHLA FABRICIUS		sia duonna
ELEONORA		
AMBROSINA	}	lur figlias
LUCREZIA		
ADALBERT GRAFENSTEIN		prüm directer da l'hotel New York
PLASCH GIAVUN		paur
CHASPER		
LINARD		
BURTEL		
JACHEN	}	infants
FLURIN		
PAULIN		
TÖNIN		
TONIN		
MATIAS	}	amis da Plasch
GRETNA		üna giuvna
ÜNA CAMERIERA		
ÜN PORTIER		
GIUVENTÜM		

P R Ü M A C T

Giardin. Alchiüns bös-chs, suot quels diversas maisettas d'ustaria. D'üna vart entrada in sala da bal, da la quala sorta musica da sot. Dal giardin as vaja in sala da bal sü per üna s-chaletta da 2—3 s-chalins. Cur cha l'üscher avert as oda musica, cur ch'el ais serrà clingia la musica be da bass. Davovart sortida tras üna jenna sün via.

Prüma scena:

(Plasch Giavun cun seis camerad Tonin vi d'üna maisa, bavand la gervosa e fümand. Sün l'üscher avert da l'entrada in sala da bal sta üna cameriera guardand vers l'iert. Un seguond cumpagn da Plasch, Matias, vain our da sala. El passa sper la cameriera via, fa alch spass, glichand üna fatscha).

MATIAS:

Üna sacra matta .... ha ....

CAMERIERA:

Lascha'm in pos, eu n'ha oter da far. (aintra in sala e serra l'üscher)

MATIAS:

(sainza tour nota da la resposta da la cameriera, vers ils duos giuvens s'approssmand ad els).

Uoi .... Plasch e Tonin, che staivat qua a far föglia, gnit aint in sala. Quaint esa vita.

PLASCH GIAVUN:

Eu nun ha blera vöglia da ballar, nus stain bler plü pachific quia.

MATIAS:

Eu sa bain perche. Lucrezia at starà sül stomi, ha. ha .. ha.

PLASCH:

Va — Va —

MATIAS:

Nu'm far vaira alb per nair, eu sa co chi sta. Nu't fa'la forsa plü bella tschera?

TONIN:

L'es quaint cha'la balla traïs-cha per traïs-cha cul directer da l'hotel New York, quist tschert Grafenstein. El ha ün gniffin raduond precis sco ün mail da Grafenstein, fatschas gelguas cun maclas cotschnas. Qua nun am dun eu da buonder scha Plasch ha la glüna culs pizs amunt.

MATIAS:

Perquei nu manglast subit laschar pender las alas. A quel lavati a-vain nus subit miss our d'chanvà. Giain aint in sala, gnit cun mai.
(aintra in sala)

PLASCH:

Tü passa aint intant, nus gnin subit. Lascha'ns amo baiver oura la gervosa. — Taidla meis char Tonin, a tai vögl eu confidar: Eu vögl bain a Lucrezia e n'ha üna fotta infama, ch'ella balla adüna cun quist directer. Eu d'eira i via per far üna traïs-cha cun Lucrezia, tantplü chi am paraiva ch'ella suriess vers mai sco adüna. Ma il bap staiva là sper la maisa sco ün polizist ed am ha spedi davent cun dir, cha sia figlia saja invidada hoz dal signur directer e ch'ella stopcha ballar cun quel.

TONIN:

Taidla, char Plasch, sch'eu at poss dar ün bun cussagl, schi metta a Lucrezia our dal cheu, quai nu po dar oter co be dischillusuns. Scha tü est eir ün grand paur, schi paur est e restast. T'impaissa: quaista signuria voul svolar plü a l'ota. Marusaglias in temp da scoula ais ün oter affar, ma quia il cas ais plü serius. Qua nu vainst a bröch.

PLASCH:

Eu sa bain cha tü hast raschun; tü hast bun dir, ma il cour nu cugnuoscha raschun. — Fin in qua ha ella demuossà adüna granda afecziun per mai. Forsa cha la lecziun dad hoz am güda suravia, ma i'm fa mal.

Seguonda scena

Plasch, Tonin, Lucrezia, Adalbert, Fabricius, Ambrosina, Eleonora.

LUCREZIA:

(vain our da sala e va vers Plasch)

Ah — est quia Plasch, taidla, tü stoust be am s-chüsar, sch'eu nun ha pudü ballar cun tai.

TONIN:

Eu vegn a far üna traïs-cha. (va in sala)

LUCREZIA:

Eu sun mütschada oura quia sainza chi'm vezzan. Eu nu pudaiva plü tgnair oura quaint. Savair cha tü est quia e stuvar ballar cun quaist antipatic directer. E pês co quai: meis bap voul absolutamaing ch'eu t'il marida. Che mâ as pudessa far? Tü stuost am güdar.

PLASCH:

Lucrezia, tü sast quant bain ch'eu at vögl. Eu n'ha bler stübgia lasura; nus duos nu pudaran mai bricha gnir insemel, ils intops sun massa grands. Pensa be, eu sun ün simpel paur e tü üna granda signura.

Teis bap mai bricha nu dess pro alch simil. Bun ch'el nu sa cha tü est quia e discuorrast cun mai, uschinà fess el diavel e quatter.

LUCREZIA:

Eu sa bain, quai ais vaira. Mo curius am para tantüna cha ils vegls hajan da decider. In chosas d'amur stuvess pudair discuorrer be il cour.

PLASCH:

I paress bain, ma quia at fallast da gröss. Tü nu cugnuoschast amo il muond, ma chara. Ils raps cumandan il muond, quai ais adüna stat uschea e restarà inavant uschea. Eir la guerra ais gönüda pervia dals raps; quels sun la ruina dal muond e mettan a giuf a pitschen e grand.

LUCREZIA:

O co ch'eu ils ödiesch, quaists raps, be ch'eu nun avess ingüns!

PLASCH:

Schi, schi, pür craja'm qua nu vainst maistra. Co lessast tü far frunt a quella forza chi va sco üna bouda e's fa strada, terrand tuot quai chi's metta cunter. Tü innozainta, chara matta, tü est massa debla . . .

LUCREZIA:

O, eu sun debla, schi, ma mi'amur ais ferma e quella survendscha tuot.

PLASCH:

Lucrezia, nu't far massa grandas illusiuns. I sarà malavita plü da scort . . . (el vain interruot)

Terza scena:

Ils da viavant, Tonin, Matias ed otra giuentüm.

TONIN:

(gnand our da la sala da bal, as preschainta sün s-chala)

Uoi, che cha meis ögls das-chan verer: I sun quia, sco ün périn d'amur! (s'avanzand vers Plasch e Lucrezia) S-chüsai, s-chüsai . . . eu nun as vuless disturbar, ma eu as stögl disturbar, sch'eu as vögl salvar.

(Intant ais cumparü sün üsch eir Matias, ed otra giuentüm al segua)

MATIAS:

Eu n'ha schüf vent . . . i van a tscherchara Lucrezia, ma lascha'l's be ir, cha quaista jada als fain nus üna! Scha tü inclegiast ün pa spass Lucrezia, schi est eir tü da la partida.

VUSCH OUR DA LA GIUVENTÜM:

'La ris-cha da gniur buna.

MATIAS:

Eu sun il cumandand de vus tuots am faivat per cumand; Nus zop-pain a Lucrezia. Nu füss quai ün spass grandius?

LUCREZIA:

(dubitand) Ma . . . eu nu sà . . . che crajast tü Plasch?

PLASCH:

Quist am plascha be a mezzas. (el as retira vers davovart)

TONIN:

Tü lascha be far a nus ed alura vezzarast co cha nus dain la morsa aint il mail da Grafenstein. (tuots rian)

MATIAS:

Taschai, i nun ais da perder temp, i pon rivar mincha mumaint. Pi-glai nan quist paravent, e tü Lucrezia, pozza't cunter quaist bös-ch. Uossa metta'l intuorn. (plüs da la cumpagnia piglian nan il paravent ed il mettan intuorn il bös-ch, cunter il qual as ha pozzada Lucrezia)

TONIN:

Guardain cha'la nu mütscha! (piglia our da giloffa üna corda e lia intuorn il paravent)

MATIAS:

Uossa stuvain nus propi giovar teater. Fat üna pitschna grupp'a e lura chantain nus üna. Taschai! Eu chant avant e vus chantais davo. (el va sün ün banc o sün üna sopcha e cumainza a chantar, gesticuland adequatamaing e mussand cul polsch vers la sala):

Scha vus vezzaus meis Jon dret sü
schi dit'al pür ch'el vegna,
«: sch'l'ha cumanzà a far l'amur
schi dit ch'el la mantegna :»

(mussond cul man vers Lucrezia davo il paravent)

Na mezdanetta am plaschess
'na bella mezdanetta,
«: cha cur ch'eu n'ha da la branclar
schi para ch'im daletta:»

Quarta scena:

Ils antecedaints e Grafenstein

(Instant cha la giuventüm repeta ais cumparü sün s-chala il directer Grafenstein ed ha tndlà a fin la chanzun)

GRAFENSTEIN:

(splattand ils mans) Bravo! — — Bravo! — —

MATIAS:

(s'avizinand a Grafenstein fa ün inclin)

Ch'el s-chüsa, ... el ais bain il signur directer Grafenstein. Eu n'ha l'onur .... meis nom ais Matias. I'm displascha da t'il chattar pür uossa, la signurina Lucrezia Fabricius m'avaiva giavüschà da'l dir, ch'ella giaja planet da qua oura e t'il spetta. Sainza dubi avess'la ün grand plaschair, sch'el t'illa cumpagness a chasa. A mai nun ha'la vu-glü, l'ha plü gugent maila, impustüt la qualità da Grafenstein.

GRAFENSTEIN:

(s'avizinand a la cumpagnia, chi fa ün mez rinch intuorn el)

Ma co? .... Quai nun es pussibel, vus faivat spass. Giunfra Lucrezia nu po avair dit quai.

TONIN:

Nos spass ais serius: El vezza bain, ch'ella nun es plü quia.

GRAFENSTEIN:

Schi s-chüsan .... lura stögl eu ir subit.

MATIAS:

(Fermand sü a Grafenstein, piglia giò il chapé da panama da Grafenstein e t'il picha sül paravent)

Quist sco pegn! — El sto star quia e chantar cun nus amo ün vers, sà cha il prüm til ha plaschü uschè bain.

TONIN:

(intuna)

'Na memma granda nu vuless ....

GRAFENSTEIN:

(agità e stumpland our d'glioter il rinch chi as ha serrà intuorn el, voulir a tour seis chapè)

Nardats! — Eu crai cha vus hajat bavü da massa. Eu stögl ir.

MATIAS:

(as mettand tanter il directer ed il paravent cun sü il chapè)

H — a — l — t ! Chod — chod — Ch'el guarda da nu tschüffer fö.

GRAFENSTEIN:

(grit, il stumpla davent, piglia seis chapè e va sco ün desperà davo oura dschand:)

Eu crai cha vus sajat stuorns, vus vaivat bavü da massa! . . . .

TONIN:

Plü svelt ch'el va e main ch'el t'illa tschüffa. (risada generala)

MATIAS:

(taglia la corda e fa ir our da glioter il paravent, Lucrezia sorta riand)

Lucrezia fingià turnada? . . . . Ün mütscha per t'illa tschüffer e tschella sta salda per nu gnir tschüffa. (tuots rian e chantan:)

Na memma pitschna nu vuless,
na memma, memma pitschna . . . .

Tschinchavla scena:

Ils antecedaints e Fabricius cun Ambrosina ed Eleonora
(Instant chi rian amo capita sün üsch da la sala Fabricius segui da sias duos figlias)

FABRICIUS:

Che allegria esa qua. As poja forsa savair il motiv?

LUCREZIA:

Id han fat ün spass cun nos signur directer Grafenstein (riand) nüglia da mal, — sainza noschas intenziuns.

FABRICIUS:

Mo schi che? . . . . Eu vuless savair.

TONIN:

Ch'el s-chüsa signur Fabricius, ... ma pro nus nun esa moda da confiscar las mattas be per sai. E perquai t'il vaina dat sü üna ed il transmiss a spass per ün mumaint.

FABRICIUS:

Mo che crajaivat a la fin dals quints, ... quai nun es ün giuven da vos congual, cumpagnia da maleducats cha vus eschat. Fat spass tantier da vus scha vulaivat, mo laschai in pos la glieud da stima. Dal rest, scha vus avaivat tanta schmaina da ballar, schi fat ed it aint in sala.

LUCREZIA:

Char bap, nu gnir grit cun els, eu pigl tuot la cuolpa sün mai.

FABRICIUS:

(grit vers Lucrezia)

Cun tai discuorraraja amo traïs pleds.

MATIAS:

Eu vez, ch'el voul esser liber da nus. Alarm .... i croudan bombas!

Ans salvain giò'n schler o letta aint in sala!

TONIN:

O butiglias o mattas- Che plascha il pü bain? Tschà, fain — pigliain .... e giain.

MATIAS:

Ve eir tü Plasch cun nus, o voust cha nus at zoppan davo il paravent per esser plü sgür da Gretta?

CUMANDATRAIS-CHAS:

(cumpara sün üsch e clama)

Nouva per tuots. I segua la traïs-cha dal cour .... la traïs-cha dal cour!

LUCREZIA:

(guardand vers Fabricius)

Che dess eu dir .... che dess eu far? ....

FABRICIUS:

(Tschögnand severamaing da star salda)

Tü stast quia! —

GRETTEA:

(sortind da la cumpagnia, guardand il prüm vers Fabricius e Lucrezia, s'avycinand alura a Plasch fa'la ün cumplimaint dand üna sventolada a sia schocca)

Oramai ch'id es uschea, nu saraja plü massa pac? ....

PLASCH:

Tü sast Gretta, ch'eu nu sa ballar la polca. S-chüsa. Ün'otra jada ....

TONIN:

Per la polca sun eu il maister. Gretta il piglia a bratschas ed els van in sala, seguits da tuot l'otra giuventüm. Tonin chantina:)

'Na mezdanetta am plaschess

'na bella mezdanetta ....

Sesavla scena:

Fabricius cun sias trais figlias

FABRICIUS:

(da grit)

Che at vain be adimmaint Lucrezia? Vessast amo gnü schmagna da ballar cun quist paur? E lura quel spass cun signur Grafenstein eira tuottafat deplazzà. Co poust tü be far da quistas??? Tü dast pajadas a tia furtüna. T'impaisa, il signur directer pudess esser malamaing offais, e raschun ch'el avess. A la fin nun ais el be ün puob, ma ün reflectant serius, chi sto gnür trattà cun curtaschia.

LUCREZIA:

Char bap, tü nu munglast gnir grit. Tanter giuventüm as pudarà bain far ün pitschen spass.

AMBROSINA:

Schi, schi . . . . quai es üna veglia istorgia: L'amur voul dantigl.

FABRICIUS:

Ah . . . . scha quai es dad incleger uschea, schi müda quaist tuot . . . . In quel cas gessan nus tuottafat daprüna, ma tü stoust l'istess esser ün pa precauta cun teis spass, Lucrezia. Tü nu poust savair, scha Grafenstein t'ils interpretescha eir in quel sen. Sperain da bain.

LUCREZIA:

Eir eu speresch ch'el nu saja offais, oramai cha Ambrosina discuorra dad amur.

FABRICIUS:

Ahaaaaa . . . . schi eschat perfin concurrentas? Quai nu'm dà da buonder pro ün giuven da simlas qualitats. Profitain dal mumaint e sclerin la fatschenda ant co ch'el tuorna. Guardai chi nu saja ingün d'intuorn, tü Lucrezia guarda sün via e tü Ambrosina serra zuond l'üscht da la sala, e tü Eleonora guarda cha ün da quists pruoders nu saja zoppà davo il paravent (Tuottas traïs executeschan ils cumands e tuornan subit as tschantand a maisa cul bap)

Schi tadlai, mias charas figlias: Ün meglider hom co Grafenstein nun as lascha chattar. El ais consciensius, activ e sa ir intuorn stupend culla signuria e s'inclegia dals affars. Id ais meis giavüscht, cha quel dvainta meis dschender. Eu n'ha constatà cun plaschair, ch'el ais a-gredi a vus duos, Lucrezia ed Ambrosina, e chi sa, forsa . . . eir ad Eleonora.

ELEONORA:

Na bap, ... eu n'ha otras aspiraziuns.

AMBROSINA:

(interrumpand) Eir eu desist, tü sast, cha artistas nun as lian gugent massa bod, . . . e lura per *mia* musica demuossa'l zuond pac a incletta. Eu vögl amo giodair il muond e fetsch quaist sacrificizi a favur da Lucrezia.

LUCREZIA:

Char bap. I'm displascha fich, da nu pudair accumplir teis giavüsch. I'm manca la simpatia per signur Grafenstein. El sarà sgür ün hom fich predschabel, ma per maridar . . .

FABRICIUS:

(interrumpand) Ma quist m'es üna bella! Mettaí uossa il cheu a püt. Nun avaivat mai pensà, chi chi pudess manar inavant l'hotel, cur ch'eu nu sun plü. I's tratta d'ün problem serius per vos avegnir e per l'avegnir da l'hotel. Vus cugnoschais meis giavüsch: eu insist, üna da vus sto morder . . . Ambrosina: Po esser, cha tü sajast massa granda artista per gnir hoteliera. E da tai Eleonora, chi est immez ils stüdis da medicina, nu saraja neir bein fat, da't liar fingià uossa. Ma tü Lucrezia est sco predestinada e sün tai met eu mias spranzas.

LUCREZIA:

Be per convenienza nun as pudaraja unir duos persunas.

FABRICIUS:

Tü est massa giuvna, . . . at stuost basar sün l'experiensa dals vegls, . . . l'amur vain lura bain.

LUCREZIA:

Eu dubitesch, . . . po esser ch'eu nun haja experienza, ma eu crai, cha l'amur saja ün sentimaint spontan, chi s'impatrunischa d'üna persuna sainza ch'ella as persögna e sbuorfla sco üna funtana viva.

ELEONORA:

Sömmis da giuentüm. Eu am dun grandamaing da buonder, cha gnanc'üna da mias figlias nu chatta plaschair vi da quaist intelligaint e scharmant giufen signur.

AMBROSINA:

El nun am plascha uschè mal, ma da quels daja amo blers . . .

ELEONORA:

Eu incleg fich bain il giavüsch da bap. Üna da nus traïs sto surtour l'hotel ed oramai as sacrificiar, schi sto esser. Quai chi reguarda mia persuna, schi nu poss eu gnir in dumanda, sco cha bap ha fingià dit. Eu nun am poss maridar, mias meras tendschan vers sferas plü otas. Eu vögl am dedichar a la scienzia ed a la perscrutaziun e speresch da

render uschea grands servezzans a l'umanità. Ed Ambrosina nu s'affarà neir bain sco hoteliera, ... ella chi ha be la musica ed ils flirts pel cheu. Uschea, chara sour Lucrezia, stuvarast tü at resolver ....

LUCREZIA:

A mai am para tantüna curius ed ingüst, cha vus duos possat far be che chi's plascha: Una stübgia medicina e nu pos as maridar pervia da quai e tschella s'occupa da la musica, pigliand quella sco s-chüsa, e be eu chi sun la plü giuvna e forsa main dotada cun talents specials, stuvess star a disposiziun da l'hotel. Seguond mai stuvessan tantüna gnir in consideraziun las sours plü veglias.

FABRICIUS:

(interrumpand) Tü hast dudi, Lucrezia e vezzarast bain aint, ch'ellas duos nu s'affan per l'hotel. Dal rest n'haja badà, cha Grafenstein ha büttà l'ögl sün tai e ch'el at preferischa. Eu sun teis bap e nu poss permetter, cha tü büttast davent tia furtüna in quista maniera.

LUCREZIA:

Char bap .... eu at stögl confessar alch: La vita d'hotel am va tuot-tafat cunter mia natüra. Quist cuntin travasch e cumplimentöz na sincer, be pervia dal guadagn am cuntrasta. Sco cha mias sours han üna mera da la vita, uschea resaint eir eu, da stuvair accomplishir üna mischiun in quista vita e quella nu poss eu accomplishir aint il hotel. Una vita simpla e libra sainza tuotta superficialità, füss il desideri da meis cour. Eu at di be cler: Eu nu poss gnir hoteliera.

FABRICIUS:

(siglind in pê e dand ün sfrach cul puogn sün maisa)

Malingrata cha tü est! — Tuot mia vita n'ha eu starschinà per as garantir ün bel avegnir. I'm es reuschi da metter ad ir ün hotel, chi sdaisa l'invilgia da tuot il muond, ed uossa para bod chi saja da rovar culs mans insempel a las aignas signuras figlias, da surtour l'affar. Fin in qua n'ha eu svess manà tuot in bain e savarà da manar eir da quinder invia. Eu n'ha las mastrinas in man e cumand las festas. Tü Lucrezia maridast a Grafenstein! Quai di eu e mantegn!

— La tenda crouda —

SEGUND ACT

Spaziusa stanza privata aint il hotel New York. La stanza ais luxuriusa ed in fuond larg üsch dubel cun fanestras grandas. — Canapè, pultrunas ed oter mobigliar signuril. Da la vart dretta üna maisa cun sü differents cudeschs ed ün cheu da mort.

Prüma scena:

Lucrezia ed Eleonora

Eleonora cul cheu da mort in man, ün cudesch davant sai, legia ils noms e mincha jada davo let ün nom, muoss'la cul rispli il lö correspondent dal cheu da mort. Lucrezia ais tschantada sül canapè dasper ün'otra maisa ca. visavi, fand alch fina lavur da man. Nan d'ün stanza dasperas as doda a sunar sül clavazin.

ELEONORA:

Crista lacrymalis anterior et posterior — Foramen pterygopalatinum
— Hamulus lacrymalis — Lamina papyracea —

Quista musica am disturba — pel mumaint saraja letta da schmetter quists stüdis chi dumandan üna grandischina concentratzion. Cur ch'eu lavur, vögl eu lavurar inandret e na be a mezzas. (Vers Lucrezia) Sch' eu nu savess, cha Ambrosina sto exercitar per tias nozzas schi'la gavüschess eu da glivrar e da sunar cur ch'eu nu sun quia. Meis stüdis sun greivs e serius.

LUCREZIA:

Scha a tai la musica at disturba, schi a mai am dà'la propri sulla nerva. La'm tira adimmaint mias nozzas. Eu stuvess m'allegRAR e giubilar, impè saint üna grevezza chi am schmacha sül cour.

ELEONORA:

Taidla ma chara Lucrezia: Minchüna da nus sto portar sia crusch e seguir al destin. Tras meis caracter am resaint eu predestinada a stüdis scientifics, e bap svessa ha chattà ch'eu m'afetscha plü bain per la scienza. Effetivamaing, ils stüdis am dan satisfacziun. Ma eu sa ch'eu stuvarà concentrar tuot meis esser be sün quels e desdir a la clamada natürala da la duonna. Eu nu pudarà am maridar, ma a tai, chara sour at surria ün avegnir bel e sublim chi as cunfà cun teis caracter bandus. Tü at stuvessast allegRAR dad ir incunter ad üna vita da famiglia, perche tü t'affast plü co tuot oter per render furtünà ad ün hom e sarast sgüra cun teis affabel caracter üna buna hoteliera.

LUCREZIA:

Tü hast bun dir! Tü vezzast in mai ün caracter amuraivel, ma güst perquai stuvess esser in mai la vaira amur per Adalbert, quella amur

spontana chi vain our da l'orma. Lura am pudess eu maridar cun dalet. Ma quia as tratta que d'üna violaziun da meis sentimaints. Tü sast bain avuonda, ch'eu am ha resolta da far quaist pass e da dar il man a Grafenstein, davo ün grand cumbat intern.

ELEONORA:

Mincha granda resoluziun dumanda cumbats. E scha davo madüra ponderazion, est rivada a quista soluziun, schi sainza dubi, cha quella sarà la güsta. Grafenstein ais ün hom superiur. El as redscha admirabelmaing e sa da s'adattar a mincha situaziun. E davo ch'el ha surtut la direcziun da l'hotel as sainta sia influenza persunala chi as manifesta aint il andamaint dals affars. L'ögl cler e vedut da bap ha quia vis subit, cha quist hom füss degn da dvantar seis successur, ed en l'incleg fich bain, ch'el ha intgnü cha üna da sias figlias il marida.

Seguonda scena:

Las antecedaintas ed Ambrosina

AMBROSINA:

(aintra chantinand e sotinand)

Vaivat dudi mia polonaisa da Chopin. Sco fatta aposte per tias nozzas, Lucrezia. Fingià al conservatori n'haja fat puncts cun quella. Ils giasts ed invidats faran ögls sco coppallas. Meis professerin da musica m'ha gratulada e cumanzaiva a m'adurar. Sch'el nu füss uschè vegl, schi nu'm plaschessa'l gnanca mal.

ELEONORA:

Tü est adüna listess spler e t'imaginestschast cha tuot ils homens sajan inamurats in tai. J füss forsa letta cha tü at maridessast. Nu sast il proverbi; «T'marida ma pitschna, schi perdast la baja!»

AMBROSINA:

Na ma chara — ün spler nun as lascha liar las alas; el svoula da fluor a fluor e sü vers las otezzas . . .

(vers Lucrezia)

I basta cha nossa Lucrezia as lascha liar; ella craja da stuvar far sacrificizis — eu nun am dess nan per ingüns sacrificizis. Meis caracter ais qua different. Ma probabel fast eir tü be finta chi saja per tai ün sacrificizi. Tü hast massa gugent a teis Grafenstein cun sias fatschas cotschnas. El ais propi be per magliar.

LUCREZIA:

Scha tü savessast co cha tü am fast mal cun teis dir, Ambrosina. Eu as vögl dir la vardà, id ais per mai ün sacrificizi, — ün grand sacrificizi, sch'eu n'ha acceptà il man da Grafenstein. Nots interas sainza cludir ögl, n'ha eu s-chatatschà in meis intern il problem e cumbattü culs dubis, e quai paraiva ch'eu nu pudess gnir ad ingüna fin. N'ha eu sco buna figlia propri il dovair da'm sacrificiar pel böñ da bap e mamma e da tuot nossa famiglia? — E van ils dovairs d'obedienza uschè inavant? Vus savais bain, co cha bap e mamma han schaschinà, e co cha be tras lur instancabla lavur sun els rivats da metter ad ir ün hotel uschè florizant, il qual ais uossa dvantà sco üna part da lur orma. Eu incleg fich bain, cha quai als stuvess rumper il cour, a vera a crodar aint il vöd l'ouvrä da lur vita. In vista a quista situaziun, sco ch'ella as preschainta realmaing, nun ha eu pudü far oter co quai ch'eu n'ha fat. Eu speresch cha l'inclinaziun vegna cul temp, sco cha bap disch. Cugnuoschand l'autorità da bap chi es düsà a sforzar tras adüna sia voluntà, füssa stat inütil da far opposiziun. Dal rest stögl admetter cha üna figlia d'hotelier s'affarà plü bain cun ün hotelier, eir scha quai nun am voul pel mumaint amo ir per cheu.

AMBROSINA:

A — h — uossa chapischa la fatschenda. Tü varast ün oter chi at plascha plü bain. Forsa amo teis Plaschin da scoula, tü fidela creatüra.

ELEONORA:

Quist nun es discurrü in möd adat al mumaint. Lucrezia fa ün sacrificizi e nu fa quel per sai svessa, mo eir per nus, e qua nun esa dafatta brich a seis lö da far spass deplazats sur da sia näbla acziun.

LUCREZIA:

Forsa cha quai cha tü hast dit, Ambrosina ha alch per sai. Mo quatas dvainta meis sacrificizi be amo tant plü grand e meis cour tant plü chalchà. Plasch am staiva dastrusch al cour, ma el craja svessa, chi nu resta oter co da far per cumand a bap.

ELEONORA:

Curaschi chara sour, sgüra cha tuot va oura in bain.

LUCREZIA:

Chi sa? .... Ils dubis am turmiantan ... ed eu nu sun buna da'l's scurrantar .... e quai am deprimeschä terribelmaing .... e lapro stögl eu adüna parair amiaivla e furtünada ....

Terza scena:

Las antecedaintas ed Adalbert

ADALBERT GRAFENSTEIN:

(aintra in prescha s'avicinand tuot glüschain a Lucrezia, l'interrumpand)
S-chüsa chara, sch'eu vegn pür uossa, eu n'ha gnü ün enorm travasch;
t'impaisa ils van Gelpke rivan cun tuot lur seguit . . . i sun in ün-
desch persunas e tschinck servituors . . .

Quai darà darcheu monetas, ma eir üna lavurada, ün cumplimentöz
da tschüffer mal illa rain. Eu n'ha dat da mans e da peis, telefonà da
Pontius a Pilatus, postà autos e fluors, e lura n'haja gnü üna lavura-
da dad arrandschar üna tschaina speciala, t'impaisa tuot cun platan-
zas ollandaisas, . . . Ed uossa stögl eu ir in cushima a cumbinar in-
seobel cul schef il menü, . . . eir quel tuot in lingua ollandaisa. Sgüra
cha ils illustres giasts as sentiran bel e bain onurats, quai es tuot re-
clama per . . .

LUCREZIA:

(interrumpand)

Tü est propi ün capabel hotelier, ma per mai? . . . nun hast tü ingün
temp per mai? . . .

AMBROSINA:

Ma nun inclegiast, chara sour, per tai avarà'l temp subit cha vus e-
schat sulets. Terzas persunas disturbant adüna. A spus as sto laschar
sulets, alura daja sgür ün'otra melodia. (Ella as dà ün bütsch sün seis
man e sorta)

ELEONORA:

Ma sgüra, malavita, eir scha vus eschat suot l'istess tet, schi eschat be
d'inrar sulets. Stat bain! (sorta)

Quarta scena:

Lucrezia ed Adalbert

LUCREZIA:

Id es propi uschea. La vita d'hotel es terribelmang inquieta. Id es
bod dad involar il temp per pudair star ün pêr minuts inseobel. O
char, schi lascha uossa ün pa chi's randschan sco chi vöglan e vè nan
quia dasper mai (ella as tschainta sül canapè) . . . schi laina discuorrer
e far plans per nos avegnir. Sast, tü stoust am s-chüssar, . . . ma min-
chatant am vegnan adöss sco scrupels e temmas da las nozzas. Eu n'ha
l'impreschiun cha nus gnanca nun ans cugnuoschan amo inandret.

ADALBERT:

Mo che.... che..., eu at cugnuosch precis e tü sgür eir a mai. Massa gugent am tschantess eu uossa daspera tai, stand a plaz cun ma chara, ma que ais dal tuot impussibel, que inclegiarast bain eir tü. Eu stögl ir subit, sun be currü sü per at vera ed at dar üna branclada. Schi vè ma chara.... (el schlada la bratscha sco per la branclar)

LUCREZIA:

(fand il mutsch)

Ah.... be uschea, na.... eu nu vegn. Scha tü nun hast fingià uossa ingün temp per mai, schi co sarà quai plü tard! Cuorrer, adüna be cuorrer, fand las bellinas invia e las bellinas innan,.... davo mincha schocca surdorada, ed a mai trattast be sco la tschinchavla rouda dal char e quai es uschea daspö cha nus eschan spus.

ADALBERT:

Ahaaa.... uossa am plaschast — perfin ün pa schigliusa.... quai es ün bun segn, meis anguel char, segn cha tü am vögliast bain. Schi vè uossa nan e nun am far languir (el stenda danövmaing oura la bratscha per la branclar s'avanzand vers ella. Lucrezia as retira) Eu t'impromet, da turnar in pac a pezza, stoss be amo dar l'ultim bellet al menü e lura vegn eu e stun pro tai almain üna mezz'ura.

LUCREZIA:

Il bütsch survainst cur cha tü tuornast. Per da quistas amurs ventulantas nun haja ingüna paschiun. Schi va scha tü stuost, ed infin quella vouta stuvarast far giò la bocca.

ADALBERT:

(guardand süll'ura)

Sapperlot.... s-chüsa ma chara, eu sarà bainbod da retuorn. (sorta)

Tschinchavla scena

Lucrezia, Ambrosina ed Eleonora

AMBROSINA:

(cloccand sün üsch e cuccand aint)

Esa permis?.... (ella aintra)

O che bellas fatschas cotschnas cha tü hast surgni! L'ais ün charin... ma eu nun avess laschà mütschar l'utschè usche svelt (vers l'üscht) Eleonora, tü poust gnir aint, nus nu disturbain plü.

ELEONORA:

(entrand)

I nu vala plü la paina da cumanzar culs stüdis. Nu vulaina tadlar ün pa il radio, lascha vera che chi mainan (ella riva la clavella dal radio).

RADIO:

..... Bundesrat Etter spricht über den Segen der Familie .....

ELEONORA:

(serrand la clavella) Quaist nu m'interessa gnanca piz.

AMBROSINA:

Neir a mai brich.

LUCREZIA:

(rivind darcheu la clavella) Eu vögl tadlar.

RADIO:

.... Untergang. Die Familie ist der Grundstein des Staates. Sie .....

AMBROSINA:

(giand via e serrand darcheu) Serra giò quista chaista. Pel stadi pissereschan oters.

ELEONORA:

Bain fat!

LUCREZIA:

Ed eu vögl tadlar, e schi nu's plascha, schi it per vos fat!

AMBROSINA:

Natüralmaing .... la ventura mamma! (vers Eleonora) Schi vè Eleonora.

ELEONORA:

Mo bain, schi taidla (ellas sortan)

Sesavla scena

Lucrezia, plü tard Adalbert

(Lucrezia riva il radio)

RADIO:

Es gibt für eine Frau kein beseelenderes Gefühl als die Mutterschaft. Diese erst verleiht dem Leben einen tieferen Sinn und innere Zufriedenheit. Die kinderreiche Familie stellt den grössten Reichtum dar. Sie ist mit einem blühenden und dann die herrlichsten Früchte tragenden Baum zu vergleichen, währenddem die gewollt kinderlose

und kinderarme Familie einem morschen, dürren und wormstichigen Baume zu vergleichen ist, der weder Blüten noch Früchte trägt, und der nutzlos und somit schmarotzerhaft die guten Säfte der Erde aufsaugt. Dieses ist ein Zeichen der Degeneration und kündet den Untergang des Staates an. Sie wurzelt in Selbstsucht und Genussgier und im einzigen Bestreben nach finanziellen Vorteilen. (Adalbert aintra ed as ferma sco per tadlar ün mumaint)

Mit der Familie und in der Familie, mit dem Kind und im Kind, verteidigen wir das Land, die Zukunft des .... Va ....

ADALBERT:

(es currü via e ha serrà il radio)

Che fottarias tavella quist darcheu! Spetta ch'eu at ser la bocca, meis pitschen!

LUCREZIA:

Quai nu sun ingünas fottarias; Adalbert; Quai es nos cussglier federal Etter chi discuora sur da la famiglia. E quai ch'el ha dit, ha mans e peis. Eu n'ha pudü tadlar pac mumaint, ma el ha discurrü sco our da meis cour. Hozindi para bod cha la glieud viva be per guadagnar, impè da guadagnar per viver. Meis sentimaint am disch, cha sün quist muond nu possa quai dar alch plü bel, plü precius e plü elevà co la famiglia. Quella e bain il plü buntadaivel dun dal Segner.

ADALBERT:

Dieuminuarda, chara Lucrezia, tü parast da gnir d'ün pajais situà set miglias davo la glüna! Tü vögliarast bain be am dantigliar cun tias ideas antiquadas.

LUCREZIA:

Mo .... quai nu saran bricha ideas antiquadas, scha nos cussglier federal t'illas ha expostas be uossa aint il radio.

ADALBERT:

Va bain .... va fich bain .... per famiglias povras chi nun han incombenzas specialas. Ma per nus nu vain quai in dumanda, almain bricha per ils prossims ans. Tü nun at vögliarast bricha abassar al nivel da la povra glieud, chi ha üna schurma d'uffants e nun ais buna da'ls trar via? Eu nu savess da t'imaginar cun üna pruna d'uffants, sco üna cluotscha cun tants pulschins. Tü stoust restar üna dama eleganta!

LUCREZIA:

Per mai nun es quai la quintessenza da la vita. L'amur materna ais il desideri da mi'orma. Che sublim sentimaint quel da vera aint illas

giuvnas creatüras, chi sun üna part da l'aigna vita, a renascher l'orma da quels chi as ama. Alch plü bè nu dà quai . . . .

ADALBERT:

Tü hast raschun ma chara . . . . ma tü invlidast mias meras, chi teden vers la prosperità da l'affar, al qual nus ans avain ingaschats. T'impaisa be, l'andamaint da l'hotel patiss, ... scha tü gnissast mincha mumaint in paglioula. Eu sto avair üna duonnina bella e giuvna, fingià per rappresentaziuns. E lura teis grands dovairs sco directrizza ston ir ouravant tuot. Mia granda amur per tai at recombenzarà richamaing l'amur dals uffants chi mancan.

LUCREZIA:

Eu sa da predschär fich ot tia amur per mai, mo quai nu po satisfar la brama da meis cuor. Tü est ün affarist ed affars van oura sün munaida. Munaida percuter po avair üna benediciun, be sch'ella vain impondüda inandret. Munaida tesorada nun ha vita e po ir a perder dad hoz a daman. La munaida stuvess avair be quel sen, da proveder per la vita dals umans, per mantgnair la famiglia, cha quella possa viver. La famiglia es vita e la vita prosperescha adüna inavant. Quai es richezza stabla.

ADALBERT:

Qua nu vegn eu d'accord. Richezza ais success e success as po avair be scha as dedichescha cun tuottas fibras da corp ed orma a sia incombenza, marchand in lingia gualiva e sainza cumpromiss invers il bö. Mo sta sainza temma, tü est üna giuvna idealista e stuvarast amo imprender a cugnuoscher la realità da la vita.

LUCREZIA:

Schi, idealista sun eu adüna statta e restarà, adonta da l'hotel. Ün gnieu prüvà e famigliar nun es quist hotel. Sch'eu pens a mia infanzia, cur ch'eu staiva uras cullas uras sömgiand e guardand las randulinhas a fabrichar lur gnieu suot la pensla dal tet, schi nascha in mai ün sentimaint d'amarezza, ans vezzand a star adüna in travasch be per oters, uossa cha as trattess da rizzar aint nos agen prüvà gnieuet.

ADALBERT:

Mo taidla Lucrezia: Nus nun ans manglain agitar per da quellas chossas. Teis bap ha stupendamaing perdert il gnieu e nus pudain be ans metter laint. Nos avegnir sta splenduraint e semnà cun rösas davant nus.

LUCREZIA:

Quai sun rösas da palperi. Ma a mai la plü simpla rösetta sulvadia cun sia modesta savur natürala m'allegress bler daplü. Eu m'impissava tantüna, cha nus pudessan rizzar aint in quist grand hotel ün appartamaint privat per ans dedichar a nossa vita famigliara. Bap e mamma e nus tuottas traïs avain bler suffert causa cha nus nun avain mai gnü üna vita da famiglia. Nus eschan adüna stats absorbats dal travasch da l'hotel, sainza pos ne dmura. Meis grand giavüsch füss quel, cha quai nun as repetiss pro nus.

ADALBERT:

Tü nu vögliarast brich metter ad ir üna economia privata, sper quella da l'hotel! Quai nun avess ingün sen e nu cunvgniss neir. Tü nu vögliarast cuschinar be per nus duos, e tour forsa amo üna maschnera, cur cha ans sta a disposiziun la cushima da l'hotel. Scha tü avessast forsa gugent üna stanza privata dasper nossa chambra da durmir, schi as pudaraja randschar. Dal rest stuvaran nus star insemel cun teis genituors, uschea cha cur ch'eu sun massa bler occupå, tü sarast adüna culs teis....

LUCREZIA:

Culs meis, ... schi eu sun furtünada dad esser culs meis. Ma scha nus ans maridain, schi tschercharan nus bain üna intimità amo plü sublima per nus. Adalbert eu m'impais, cha tü nu vögliarast offender fraidamaing meis profuonds sentimaints d'intimità famigliara e cha tü agredischast a meis giavüsch, cha Dieu possa benedir nossa lai cun uffants.

ADALBERT:

Uossa instant fainsa nozzas. E lura vezzarana, ... il temp porta cusagl ....

LUCREZIA:

Di plü precis, che manajast cun quai? (Adalbert resta müt, fand üna muossa d'imbarraz)

Adalbert? .... Tü nu respuondast? .... Uossa vez eu cler. Nus apartgnain a duos muonds differentes ed eu resaint be massa bain, co cha tanter nossas duos filosofias as riva ün chafuol precipizi. Nun hast tü mai stübgia, scha nus ans accordain eir inandret? Eu n'ha fingia vaglia bleras nots e bler cridà, pensand scha nus duos saran buns da surmuntar quellas difficultads chi ans separan.

ADALBERT:

Chara Lucrezia. Sgüramaing, cha tü vezzast il muond bler massa s-chür. Che at voust turmantar? Dieu ama ils cuntaints e nus nu vu-

lain ans metter a couscher schoppas da pissers. Sgür e tschert, cha nus ans inclegiaran stupend. Lascha cha nus sajan maridats. In mincha lai as sto ün pa trar e tschassar. E tü sarast l'istess üna sacra diretriza. Uossa però stögl eu ir, ma chara.

LUCREZIA:

Eu vez, cha tü voust s-chivir üna soluziun clera. Quai chi ais per mai da la plü granda importanza, ais per tai be üna chosetta da pacavatur, e quai cha tü predschast il plü, nu paisa bler per mai. Quia as cruschan nossas vias.

ADALBERT:

Eu nu vögl s-chivir. Scha tü chattast per necessari, schi pudain nus discuorrer ün'otra jada amo inavant sur da quaist tema. Eu nu dubitesch, cha nus gnaran daperüna. Ma uossa stögl eu propi ir. Ils do-vairs am claman. (da ün bütsch sül frunt a Lucrezia e parta)

Setavla scena

Lucrezia suletta

LUCREZIA:

(scuffuondand)

O Dieu .... o Dieu .... el nu m'inclegia! Uossa m'haja sacrifichada per genituors e fradgliuns, nudrind la spranza da pudair l'istess amo salvar meis il pü ot ideal e dvantar mamma. Ed uossa saint eu, co chi svanischa suot meis peis oura l'ultim retegn, chi daiva a mia vita üna incumbenza da valur dürabla. Cur cha mias souris discurrivan adüna dals scopos elevants da lur vita, schi n'ha eu adüna pensà da per mai: Eu n'ha ün scopo tuot simpel e pür, el ais amo adüna il plü ot, quel da dvantar mamma. Impè da vera sco otras spusas davant mai ün surriaunt avegnir, schi vez eu davant mai üna s-chüra tschiera, chi tuorbla meis sentimaint e quai am para, sco sch'eu gniss missa in chadainas.

Sch'eu pens da stuvar passantar mia giuvna vita aint in quist hotel, schi resaint eu quai sco star in praschun. Zoppantar meis agens sentimaints davo üna mascra, adüna amiaivla, adüna cumplaschainta invers glieud estra e mortifichand complettamaing l'aigna personalità e desdind da la famiglia? .... O povra Lucrezia .... eu nu poss plü ... eu nu sarà buna .... (crida)

Otavla scena

Lucrezia e duonna Uorschla

DUONNA UORSCHLA:

(aintra cun ün vasch da fluors ch'ella pozza sün maisa)
O Segner .... Lucrezia .... tü cridast .... che manca ....?

LUCREZIA:

Chara mamma, i nu va .... Nus stuvaran suspender las nozzas.

DNA. UORSCHLA:

Co mâ .... co mâ .... svöda teis cour cun tia mamma .... hast gönü alch da chédir cun Adalbert?

LUCREZIA:

Mamma, ... mamma .... nus nun ans inclegiain. Aderind a vos giavüsch speraiva eu dad ir incunter ad üna bella vita famigliara. Mo Adalbert ha tschunc tuottas mias illusiuns. El ais be affarist, e meis ideals nu lascha'l valair. El ils trapla suot ils peis. Mamma, ... eu n'ha ün parteis caracter, ... tü stoust m'incleger, eir eu vuless dvantar mamma, eir eu vuless avair uffants. Ma Adalbert nun inclegia meis sentimaints. El vezza in mai mai be la directriza nüzzaivla per l'hotel.

DNA. UORSCHLA:

En t'incleg be massa bain, chara figlia. Nun at laschar impreschiunar, ils homens discuorran e pretandan bler, mo as laschan lura eir manar da las duonnas, scha quellas ils san tour da la dretta vart.

LUCREZIA:

Eu nu crai, cha quai sarà il cas pro Adalbert. E lura stoust savair, chara mamma, che där cumbat, ch'eu n'ha gönü per superar mia granda amur per Plasch. Quel pensa otramaing. E güst il cussagl ch'el am ha dat, da seguir al giavüsch da meis genituors, am dand libra da mincha impegn, demuossa la nöblezza da seis cour. Perche el m' amaiva.

DNA. UORSCHLA:

Nu sduvlar la veglia plaja, chara Lucrezia. Quai fa gnir il mal be amo plü grand. Inavo nu poust plü. Schi va inavant cun curaschi.

Novavla scena

Las antecedaintas e Fabricius

FABRICIUS:

(aintra)

Un famus directer, quaist Adalbert. Co ch'el ha tuot arrandschà per l'arriv dals van Gelpke. Lucrezia, sco tü est furtünada, meglder nu vessast pudü tscherner.

LUCREZIA:

L'hotel avarà gnü furtüna, scha cun mai esa da maridar l'hotel. Ma sarà quai eir mia furtüna? . . . .

FABRICIUS:

Sgüramaing, ün hom capabel es adüna üna furtüna. Mo uossa — per dir quai ch'eu vulaiva: Eu sun güst stat in chadafö pro'l schef. Nus avain miss in uorden il menü per las nozzas.

(piglia oura üna carta, preschentand:)

Che dschaivat da quist:

Il prüm ün hors d'oeuvre luxurius a la New York . . . . e davo . . . .

LUCREZIA:

(interrumpand) Spetta bap; — I nun es amo tuot in uorden. Nu füssa pussibel da suspender las nozzas??? Adalbert ed eu avain da reglar amo alchünas pitschnas differenzas.

FABRICIUS:

Che discuors sun quists? . . . . Impussibel! — Vossas differenzas avarat bod reglè. Quai nu vögliarà ün pêr dis. Ils invids sun fingià tramiss. Duatschient persunas! La plü prominenta glieud dal cumün e d'utrò.

DNA. UORSCHLA:

Schi, chara figlia. Metta quistas robas our dal cheu e piglia uossa üna resoluziun! Tü vezzarast, cha tuot va a finir in bain.

FABRICIUS:

Schi chenünas differenzas avaivat? — Oura culla pomma! — Che? hast forsa dudi alch dubis dad Adalbert? . . . .

LUCREZIA:

Na, na! Adalbert sarà tuot in uorden. Ma nus nun ans affain insembel.

FABRICIUS:

Quai sun tagnins. Tü hast dit da schi, e quai es uossa decis. Che scandal cha quai dess, a revochar ils invids! Nus gnissan aint illas leuas

da tuot l'Engiadina ed eir ils giasts d'hotel füssan curiusamaing sur-prais. Alch uschea nu vain gnanca in dumanda!

LUCREZIA:

Mo taidla bap....

FABRICIUS:

(interrumpand) Nüglia nu taidla! — Eu nun ha temp da far cumed-gias e nu vögl far cumedgias. Qua'vaivat il menü! — Stübgia! — (büttand cun rabgia il menü sün maisa e sortind dà'l ün sfrach l'üscher)

DNA. UORSCHLA:

Spetta, chara figlia. Eu vegn a t'il clamar inavo.... Nus stuvain ex-plichar la chose a bap. I nu's po perderscher üna nozza in discharmo-nia e cun sfrachs sün maisa (ella sorta)

Deschavla scena

Lucrezia suletta

LUCREZIA:

Che catastrofa! — Duos muonds differents, chi urtan ün counter tschel! — Sün che muond appartegnast tü Lucrezia?.... Sgüra brich sül muond chi nun ais teis muond. — Mia via am maina da tschella vart. Eu nu sa che ch'eu fetsch. La desperaziun am suprenda.

— *La tenda crouda* —

TERZ ACT

Stüva da paür, pigna engiadinaisa cun cuotscha, ev. maisetta, maisa e sopchas, curuna cun sü cudeschs e la Bibla granda. Uschigliö tuot simpel ambiaint engiadinalis.

Prüma scena

La stüva ais vöda. I's doda tras la fanestra averta a chantar:

A la marusa sun rivà /: adè
Infin sün portà m'ha fermà, adè, adè etc.

O schi ve oura, meis cour char /: adè
Per ch'eu at possa abratschar, adè, adè, etc.

Eviva ils mats e las mattans /: adè
Eviva quels chi portan cranzs, adè, adè etc.

Eviva ils homens e las dunnans /: adè
Eviva quels chi han uffants, adè, adè etc.

Seguonda scena

Plasch e Tonin

L'üscht as riva. Plasch aintra segui da Tonin. Plasch cumainza cun pass lungs ed agitats a masürar la stüva. Tonin sta salda sün üsch al seguind cul sguard.

PLASCH:

(as fermand)
Guarda Tonin — i nu va.

TONIN:

Ma che nu vaja? — Tagnins, fottas, filistoccas. Piglia fundamaint Plasch!

PLASCH:

Taidla Tonin. A tai n'haja confidà tuot. Tü sast co chi guarda oura aint in meis cour.

TONIN:

Eu sa. Ma eu at cugnuosch eir avuonda, per savair cha tü sarast bun da superar quai.

PLASCH:

La plaja es massa frais-cha e crajenta. Cun l'agüd da Dia guarirà'la. Ma in quist mumaint stuost incleger, ch'eu nu poss ir a Babania.

TONIN:

E precis in quist mumaint stuost tü gnir a Babania. Perche scha tü nu vast, schi tuot sa il motiv e tü vainst aint illas leuas dal cumün.

PLASCH:

Quai m'es be l'istess. Chi discuorran che chi vöglan. Eu nu sun bun da far vera alb per nair.

TONIN:

Tü nu manglast far vera alb per nair, ma gnir stoust.

PLASCH:

Ir .... ir .... impussibel. Gnanca schi'm stressan cun set chavagls. O Tonin, inclegia: Bainbod sunaran ils sains insemel. Eu dudirà il rebomb, ... quai saran sains da nozzas, ... ma per mai sains da funaral .... Mas spranzas gnaran sepulidas ....

TONIN:

Eu resaint cun tai, char ami. Quai at sto far mal. Eu admir teis character, tü hast dat davent il plü char cha tü avaivast, crajand da far il böñ da Lucrezia.

PLASCH:

Schi, inclegiast uossa, ch'eu nu poss ir a Babania. (el as lascha crodar sün üna sopcha a la maisa, pozzand il cheu sün seis mans e suspüra ....)

Terza scena

Ils antecedants, Matias, Gretta ed otra giuventüm. Giuvnas e giuvens in costüm engiadinalis. L'üscht as riva. Ils surnommats aintran chantand:

Eviva l'amur chi allegra il muond /: adè
 Eviva tuots quels chi as aman zuond, adè, adè etc.
 Eviva ils cours chi nun han fosdà /: adè
 Eviva chi's ama cun realtà, adè, adè etc.

MATIAS:

(a bratschas cun üna giuvna)

Haloooo .... meis amis: Qua as preschaint eu mia nouva spusina. L'ha trat oura a Matias. Eu t'illa poss gratular! (Fa ün inclin davant ella) Ün giat aint in ün sach! Ma tü Plasch hast gnü megl dra sort. Ingavina chi chi ha trat oura a tai?

GRETTEA:

(s'avanzand vers Plasch e Tonin)

Eu sun gnüda ad avisar, ch'eu n'ha trat oura a tai Plasch sco marus..

GIUVENTÜM:

Bravo .... Quist es ün bel pêrin.

MATIAS:

Plü bain nu vessast pudü trar la büs-cha, Gretta. Pes-chà hast fich bain .... sainza patenta, ma l'istess trat oura il pesch cha tü vulavast.

TONIN:

(trand our la busacha ün s-charnütsch coccas spordschand a Gretta)
Qua sun las coccas, ch'ellas t'indutschischan tia orma e tia bocca.

GIUVENTÜM:

Eviva il marus da la graida.

PLASCH:

(chi avant ün mumaint es stat in pè, dà il man a Gretta)
I'm fa plaschair, Gretta. Ma tü hast trat oura ün nosch cumpagn.
Eu nu poss ir a tramagl da sot.

GRETTA:

Nu far spass, Plasch.

MATIAS:

Ha ... ha ... ha ... Il marus da la graida! I para propi ch'el haja scrit cun la graida, il nom da sa marusa, ma na in quel lö ingio chi's soula scriver, dimperse — sül chamin. Ha ... ha ... ha ...

GRETTA:

(pigliand a bratschas a Plasch) Nu't laschar tour pel nas, Plasch! Guarda che parada, cha nus fain insembel. (chantinand l'allemanda sventolesch'la la schocca a fa ün cumplimaint vers Plasch)

PLASCH:

Nu tour in mal, Gretta. Eu nu poss ir a Babania.

TONIN:

Ün plü grand plaschair nu'm pudaivast far, Plasch. Ced'la a mai. (Piglia a Gretta a bratschas, t'illa maina vers l'üsche sorta, segui da tuot la giuventüm, exceptuà Matias cun sa marusa a bratschas, chi sorta l'ultim)

GRETTA:

(be ant co sortir) Tü nosch Plasch. Quist nun at pardun eu plü.

MATIAS:

O ... o ... i nu stan plü a las reglas da Babania. I brattan las tuschandras .... Vulain eir nus barattar Nesina? (sortan)

Quarta scena

Plasch sulet

It... it... it'am our dals ögls... Eu sun cuntaint d'esser sulet.
 Güst amiaivel nu sun eu stat, i'm displascha. Ma meis intern es uossa
 sco ün champ sfargunà e sduvlà e meis spiert tuot in revoluziun. Eu
 poss far sco ch'eu vögl, ma eu nu vegn da'm deliberar. Lucrezia...
 adüna Lucrezia am va pel cheu. (sta cul cheu pozzà süls mans, dand
 davo üna pezza üna ramanda energica, stand in pê)

O.... chapischa toc nar,.... cha Lucrezia ais persa per tai per
 adüna... mai i sarà letta uschea (as gramfchand culs mans al cour)
 O... cour — meis cour — sta salda! Nu voust incleger raschun (stübgia
 üna pezza) .... Ha .... ha.... ha.... ha. i'm vain bod da
 rier.... che pover sömgiader ch'eu sun.... (va via e piglia giò da la
 curuna ün quadern, sfögliand in quel).... Plasch.... Plasch.... che
 at vain be adimmaint? .... Ün paur chi fa adascus poesias... poe-
 sias malnuzzas? .... Aint in pigna cun quista rüzcha.... chi nun am
 gnian plü avant ögls....

(rivind la bocca d'pigna cun l'intenziun da bütta aint il quadern. Our da
 la bocca d'pigna sorta ün refless dal fö, chi'l sclerischa. Plasch legia sco in
 ün sömmi)

Magica matta, co ch'eu t'amaiv'uschè fich
 Uossa sun eu sulet
 Saint in meis cour dolurus e cuntin ün ifich
 Sco schi foress ün stilet
 Co?... scha ün di at chattess eu davant meis portel
 sün il tramunt dal sulai
 E tü am dschessast dozzand teis sguard tant fidel
 — Eu sun turnada.... pro.... tai?....

Sömmis,... sömmis.... Tü nu tuornast plü. (el grutschima inse-
 bel il quadern e t'il bütta aint in fö serrand la bocca d'pigna)

Pigliain ün oter cudesch giò da curuna,... ün cudesch chi dà cuffort
 a minchün chi es in contuorbel (El piglia la Bibla granda giò da curuna,
 as metta a maisa e cumainza a sfögliar e legia a la mütta circa üna minuta)

Tschinchavla scena

Plasch e Fabricius
 (I clocca sün üsch)

PLASCH:

(dand ün sagl)

Che mâ sarà quist?.... I nu gnaran amo üna jada quels da la Ba-
 bania am seccar?.... Gnit aint'....

FABRICIUS:

(entrand cun agitaziun retgnüda, piglia giò il chapè e fa ün pitschen inclin vers Plasch)

Buna saira, signur Giavun. Ch'el s-chüsa, sch'eu am permet da gnir uschè a l'improvista pro el. Eu tscherch a mia figlia Lucrezia. Ella nu sarà forsa quia? ....

PLASCH:

Buna saira, signur Fabricius. Bainvgnü qua pro mai. Ch'el fetscha il bain da tour plazza (mettand d'vart la Bibla sco per far lö) Na signur Fabricius. I sun eivnas ed eivnas ch'eu nun ha vis a sia figlia Lucrezia.

FABRICIUS:

Ma schi quist am surprenda. El sarà bain sincer? ....

PLASCH:

Sgüramaing, eu nun avess ingün motiv .... Ma schi co .... i nu sarà bricha? ....

FABRICIUS:

Na .... na .... nüglia da mal. Ella ais partida da chasa, laschand inavo ün bigliet ed eu supponiva ch'ella füss quia.

PLASCH:

Curius? ....

FABRICIUS:

Oramai ch'ella nun es quia, schi cumainza bod a m'inquietar ün pa. L' ha tant ün caracter ostinà.

PLASCH:

Sco ch'eu cugnuosch a Lucrezia, schi nu fa'la inguotta sainza ponderaziun. D'otra vart ais ella amo giuvna. Chi sa, sch'ella nun es l'ultim ida a Babania. Hoz esa güsta il bal da la schocka cotschna. Sch'el voul, schi vegn eu güst via a vera (fa muossa da star sü ed ir) Ch'el spetta be ün mumaint.

FABRICIUS:

(t'il retgnand) Na .... na .... ch'el pensa, eu nu'l vögl brichafat disturbar. Eu vegn via svess, ed in cas ch'ella nu füss cavia, schi am permetess eu da clamar qua amo üna jada ant co far otras retschercas. Schi ch'el s-chüsa ed adieu.

PLASCH:

Eu sun plainamaing a sia disposiziun (l'accumpagna vers l'üscht. Fabricius sorta)

PLASCH:

Quist para tantüna curius. Che mâ saraja cun Lucrezia .... I paress bod, sco schi avessan gnü da chedir alch. Signur Fabricius am paraiva bravamaing agità, eir sch'el provaiva da zoppantar via.

Sesavla scena

Plasch e Lucrezia

(I clocca agitadamaing sün üsch. Quel as riva e Lucrezia aintra consternada in mantel da viadi e valisch ch'ella pozza sül fuond)

LUCREZIA:

(cun agitaziun retgnüda) Plasch.... eu nu fetsch nozzas.... eu sun mütschada.... che n'haja da far? Dà'm tü ün cussagl.

PLASCH:

Ah.... Lucrezia, tü vainst? Teis bap at tscherchaiva. El ais güst stat quia. Ma che cha tü dist! N'ha eu dudi inandret? Tü nus fast nozzas? Ma schi che esa capità?

LUCREZIA:

Plasch.... Plasch.... eu nu pudaiva plü. Eu nu sun statta buna da chattar ingüna soluziun. Che tribulaziun! Eu am sentiva sco büttada aint immez ün mar, nu vezzaiva ingün salvamaint intuorn e füss na-jantada. Sco qualchün chi as dosta cur cha las uondas il vöglan tra-vuonder, dand da mans e peis per as salvar uschè n'ha eir eu agi instinctivamaing e sainza ponderaziun.... n'ha tut ma valisch, am ha fatta davent e sun mütschada sco üna malfattura.... ma eu nu tuorn plü Plasch.... eu nu tuorn plü a chasa.... (va via pro la maisa, as lascha crodar sün üna sopcha e cumainza a cridar)

PLASCH:

At quieta, chara Lucrezia (mettand il man sül cheu, glischand ils cha-vels da Lucrezia) Tü est agitada. Discutain la chosa in tuotta calma.
— Nus chattaran bain üna via.

LUCREZIA:

(scuffuondand) Eu vegn davent.... ingüna lavur nun am po stramn-tar,.... eu vign in plaza, be na esser liada a strar chadainas tuot ma vita sco üna praschunera. Eu nu poss am laschar rantar vi d'in-chün ch'eu nu vögl bain. O Plasch!.... Perche am hast tü cussglià da tour ad Adalbert! Ah.... ed eu.... perche nun ha eu pensà a temp, cha il cour nun as lascha cumandar?....

PLASCH:

Eu at n'ha dat quel cussagl, crajand da far teis bain. Mo quai m'ha cuostà greivs cumbats interns e patimaints.... Cun tuotta forza n'ha-ja suprimà ils giavüschs da meis cour e laschà tschantschar la raschun. Guarda Lucrezia: Noss ambiants sun tuottafat differents. Eu sun paür e tü est üna signura.

LUCREZIA:

Eu nun am stramaint d'ingüna lavur. Lavur ais onur. Plasch,o Plasch,.... eu n'ha uossa fat il pass decisiv. Davo lungs cumbats interns sun

eu gönüda a la persvasiun, cha l'aigna natüra nun as lascha violar. Tuots raschunamaints e ponderaziuns nu pon tgnair püt als sentimaints chi vegnan da meis cour. Eu n'ha stuvü capituloar davant mias aignas decisiuns e n'ha viss aint, cha per mai daja be üna via, chi po am satisfar e dar valur a mia vita. Eu sun mütschada e gönüda qua pro tai. Uossa staja a tai Plasch da decider.

PLASCH:

Lucrezia? .... Sch'eu sbütess üna tala amur, schi nu füss eu ün hom. I nu fa dabsögn da perder pleds. Lucrezia, dà'm il man. Nus appartgnain insemel e vulain tgnair insemel, chi vegna che chi voul.

LUCREZIA:

Plasch .... eu saint, cha quist es mia furtüna. Ma il cour am trembla, pensand a tuots scumpigls e scenas chi ans stan a l'avant. T'impaissa, scha meis bap ....

PLASCH:

(interrumpand) Nu tmair, ma chara. Eu at protegiarà. Teis bap vain in paca pezza. Nus vulain discuorrer cun el e sgüra cha tuot as lascha reglar sainza grandas difficultats..

Setavla scena

Ils antecedaints e Fabricius

(I clocca energicamaing sün üsch. Plasch e Lucrezia as laschan ir surprais)

PLASCH:

Inavant.

(L'üscht as riva e Fabricius aintra tuot cotschen e cun tschera brusca)

FABRICIUS:

(vers Lucrezia)

Ahhh.... Schi est tantüna quia? Che stincals sun quists? .... (plü paissast da mütschar be ant las nozzas? (plü energetic) Teis argumaints sun marottas da malmadüra. Lucrezia, malscorta cha tü est. Ve subit a chasa cun mai. Nus avain da dir amo alch pleds insemel.

LUCREZIA:

Char bap, tü at sfadiast per nüglia. Eu nu tuorn plü a chasa.

FABRICIUS:

Ma quist'es amo üna bella? Che crajast a la fin dals quints? ....

PLASCH:

Ch'el nu s'agitescha, signur Fabricius. Ch'el fetscha il bain da tour plazza. Eu stögl discuorrer cun el (Fabricius as tschainta a la maisa)

FABRICIUS:

Schi ch'el dia quai ch'el ha da dir.

PLASCH:

Ch'el taidla: Lucrezia ed eu ans vain jent. Güst in quist mumaint
ans avain nus impromiss.

FABRICIUS:

(saglind in pè) Strangezzas da l'impussibel!

PLASCH:

Ch'el as quieta, ... eu stögl declerar la chosa.

FABRICIUS:

Qua esa pac da declerar. Da declerar esa be quai: Eu sun Chasper
Fabricius e sun il bap da quista quia (dozzand il misun da grit vers Lu-
crezia) El, Plasch Giavun, ch'el guarda da laschar in pos a mia figlia.
Ha'l inclet!

Cun chi cha mia figlia ais impromissa ed a chi ch'ella marida, dscha-
rà eu. E quai es fangià decis.

PLASCH:

Ch'el taidla signur Fabricius, sch'el voul esser grit, schi incleg eu quai
fich bain, i nu's po spettar oter. Ma sia figlia nun es la cuolpa. Eu
sun la cuolpa da tuot.

FABRICIUS:

Ahhh . . . . schi ha'l perfin il curaschi da's classifichar svessa sco sur-
manadur. Alura saraja tant plü meis sonch dovair da bap, d'allontanar
plü svelt pussibel la matta our da sias griffas . . . . ed el portará las
conseguenzas legalas. Da spusalezis tanter da vus nun esa discuors.

LUCREZIA:

Bap . . . . tü trattast mal a meis spus. El ais ün hom da caracter e pro
el ais meis post.

FABRICIUS:

S p u s . . . . ???

PLASCH:

El ais sün fosa via, signur Fabricius. Eu sto refüsar seis suspectes. Eu
sun bainschi la cuolpa da tuot, perche eu n'ha persvas a Lucrezia da
tour a Grafenstein.

FABRICIUS:

Lucrezia, fa il bain, va oura ün mumaint. (Vers Plasch) Eu crai chi sa-
ja bun, cha nus duos discuorran alch pleds be a quatter ögls.

LUCREZIA:

(sorta)

Otavla scena

Fabricius e Plasch

FABRICIUS:

El am sto be s-chüsar, sar Plasch, sch'eu sun forsa stat avant ün pa massiv invers el. Ma in vista a simlas agitaziuns avarà'l l'incletta per tour la chosa da la buna vart.

Ch'el taidla sar Plasch, el para d'esser ün hom da bun fundamaint. Eu t'il sa grà per il cussagl ch'el ha dat a Lucrezia da tour a Grafenstein. Lucrezia ais amo ün uffant ed eu vez, ch'el ha granda influenza sün ella. Eu sun sgür ch'el vezza aint che scandal cha quai dess, scha Lucrezia as retress be ant las nozzas per as far spusa cun el. Na be nossa famiglia nu füss cumpromissa, ma eir sün el büttess quai üna glüm dubiusa. Eu appellesch a sia conscienzia, eu t'il rov da far seis dovar. El sto as retrar e persvader a Lucrezia da far per cumand a seis bap, que ais l'unica via per evitar üna catastrofa. El po far quai, eu sun sgür.

PLASCH:

Ch'el taidla, signur Fabricius. I'm displascha, ... eu n'ha fingià fat tuot quai chi staiva in mias forzas, ma sainza success. Ella nun as lascha persvader otramaing.

FABRICIUS:

Eu t'il incleg fich bain, ch'el nu desista sainz'oter d'üna simla partida. Mincha giuven as laschess glüs chir ils ögls, da s'acquistar cun la marida üna simla facultà. As retrand subiss el considerabels dans finanzials. Ma natüralmaing .... el sto savair ... in quist cas al vögl eu gugent gnir incunter, e quai na be cun pac ... (pigliand oura ün gross portafögl) .... che dschess el sar Plasch, d'üna bunificazion da .... dschain .... desch milli francs .... ?

PLASCH:

(indegna) Quist es il combel, signur Fabricius. Per uschè minim nun am sto el tgnair. A la munaida da Lucrezia nun ha eu gnanca pensà, quella po el tgnair per sai. Il pü grand sacrifici per mai es quel, da dar liber a Lucrezia, perche eu t'illa vögl bain da tuot meis cour. Ma amo uossa sun eu pront da far eir quel grand sacrifici. Na per munaida, ma be scha quai es seis böñ e scha ella svess voul uschea.

FABRICIUS:

(chi ha intant miss in s-charsella il portafögl) Mo bain, schi vulaina vera, che cha Lucrezia disch. (clamand dadot): Lucrezia, vè aint!

Novavla scena

Plasch, Fabricius e Lucrezia

FABRICIUS:

Lucrezia! Eu n'ha discurrü cun sar Plasch. El nu voul esser ün intop a tia fortüna ed at surlascha a libra decisiun. Piglia fuondamaint, ma figlia e fa per cumand a teis bap! Tü es bler massa giuvna per savair che chi ais tia furtüna. Teis bap cugnuoscha la vita e pisserescha per teis avegnir. Sainza vulair minimamaing offender a signur Giavun qua, ma cun ün paür nu poust tü dvantar furtünada. Tü nun hast amo chapi: Da la chütta e dal schaschin nu resulta ingüna furtüna. Quella vain dal bainstar. Tü hast dat ti'impromischiu a signur Grafenstein e stoust tgnair quella. La responsabiltà ch'eu n'ha sco bap invers tai nun admetta alch oter.

LUCREZIA:

Spargna teis pleds bap. Mia decisiun ais tutta. Eu nu tuorn plü a chasa.

FABRICIUS:

Co? .... Tü nu vainst plü a chasa? .... N'haja da't far manar a chasa culla polizia? ....

PLASCH:

Eu n'ha provà da'm redscher per evitare scumpigls dischagreabels cul bap da mia spusa. Ma quist surpassa ils limits. Cur cha'l möz es plain schi va'l sura.

LUCREZIA:

(vers Fabricius) Guarda, nun esser ostinà, bap. La müstà cun Grafenstein es impossibla. Schi perche at voust tü metter tanter mai e Plasch ed impedir nossa furtüna? .... Cuischa a tia figlia da seguir a la clamada da seis cour.

FABRICIUS:

(vers Lucrezia)

Tü prouvast da'm persvader cun lusingias sentimentalas e (vers Plasch) quel quia cumainza a gnir grob. Una as dia: Scha las ledschas nu'vessan dad esser da mia vart, schi la forza ais l'istess mia. Eu n'ha amo oters mezs per as metter a manair. Sapchast: O cha tü tuornast sül mumaint a chasa cun mai, o cha tü nu tuornast plü .... mai plü! ... Sbüttada gnarast tü da nossa famiglia e schiertada da tuot. Chi at gajja a man sco chi vöglia. Scha tü vainst eir aint illa naira misergia, da mai nu spettar plü inguotta. Per mai est liquidada a nun existast plü. Nossas portas at sun serradas per adüna.

LUCREZIA:

Schi savarà eu da portar eir quaista crusch cun rassegnaziun. Eu nu müd idea. Ma tü est malgüst bap, invers mai.

PLASCH:

Signur Fabricius, sia figlia nu merita ün simil trattamaint. Sias of-faisas vers sia figlia offendan eir mai. Nus ans fidain in Dieu e quel nun ans banduna.

FABRICIUS:

(va vers l'üscher e riva quel per sortir.... ma il serra darcheu e tuorna inavo alch pass, vers Plasch e Lucrezia chi as guardan cun affecziun e fi-danza)

FABRICIUS:

(stand salda)

Lucrezia? .... figlia? .... pensa amo üna jada.... Nu voust turnar? .... (Ün mumaint silenzi) .... Schi fa per teis cheu!

(Fabricius as volva dandet e sorta, dand energicamaing ün sfrach a l'üscher)

— La tenda crouða —

Q U A R T A C T

L'istessa stüva da Plasch, cun decoraziun ün pa plü povra co avant. Sper la mai-sa üna chüna cun infantin. Sper la cuotscha üna maisetta laschada giò. In ün oter chantun da la stüva ün let cun aint ün infant amalà. Quaist act giova var 15 ans plü tard.

Prüma scena

Lucrezia, Chasper, Linard, Burtel, Jachen, Paulin, Flurin in let, Tönin aint in chüna.

Lucrezia vestida da paura, pezza in davomaisa e fa ir cul pè vi e nan la ans, chi fan las lezchas. Flurin, da 5 ca. ans es amalà in let. Chasper, ün chüna. Intuorn la maisetta Linard, Burtel e Jachen, d'età da ca. 10—14 mat plü grand, tira la panaglia.

FLURIN:

(in let) Mamma, ... eu m'insömg adüna, eu n'ha temma... dà'm il man.

LUCREZIA:

(sta sü, va via tocca il frunt)

Dalur, tü hast üna feivruna meis char figl. Spetta ch'eu fetsch pas-sar, lura nu t'insömgiast plü. (Ella fa üna compressa sül frunt. L'infant in chüna cumainza intant a cridar)

Linard va via e nina la chüna.

LINARD:

(ninand la chüna) El nu voul glivrar, ... el sbraja adüna inavant.

LUCREZIA:

Schi piglia tü Jachen e metta ün pa d'meil sül tschütsch.

JACHEN:

(fa per cumand) (L'uffant in chüna tascha)

CHASPER:

(trand la panaglia) I's rumpa. In pac mumaint esa painch.

LUCREZIA:

(giand vi pro la panaglia)

I nun as sa ingio cumanzar. Eu stuvess uossa eir ir a pavlar la bescha e perderscher ils zuogls.

CHASPER:

Quai es tuot fingià fat, mamma.

LUCREZIA:

Che brav mat cha tü est, meis Chasper. Almain dals grands as haja fingià ün zich agüd.

JACHEN:

Ma eir nus güdain ün pa, eir scha nus eschan be pitschens.

LINARD:

Eu n'ha fat oura l'aulal, per cha l'aua nu tira aint in schler, . . . id ais stat greiv, tuot be glatsch, mo eu sun fingià ün ferm.

BURTEL:

Mo be per quai! Eu n'ha fat sü ün s-chandler, quai es bler daplü. — Bap ha dit ch'eu saja seis bun fumaglin e ch'eu possa plü tard ir cun el per laina, per ch'el nun haja dad ir be sulet.

LUCREZIA:

I'm dà be da buonder, scha bap nu tuorna bod. Id es fingià passà las quatter, uschigliö d'eira'l adüna qua da quistas uras. Be chi nu saja capitâ alch . . . (vers Chasper) Nun esa bod painch?

calm) Ch'el s-chüsa, signur Giavun, sch'eu sun darcheu quia. Eu m'im-pais bain, cha Lucrezia saja gnüda dûrant mia absenza e nu saja stat-ta be zoppada quia?

PLASCH:

(dozzand il cheu) Signur Fabricius . . . che craja'l vairamaing . . . Lu-crezia ais rivada dûrant ch'el ais stat davent.

FABRICIUS:

Eu al crai. Eu dumand s-chüsa. (Vers Lucrezia) Our da tia charta n'ha

CHASPER:

eu stuvü presumer, cha tü sajast quia pro signur Giavun. Ma che t'im-L'est fat.

PAULIN:

(aintra cridand)

Mamma .... eu n'ha fam .... dà'm üna zuonda ....

LUCREZIA:

(vers Chasper)

Schi va uossa our in chadafö, piglia oura il painch, fa il burlin e lura puost güsta dar üna zuonda da painch frais-ch a Paulin .... quel es ün vaira stranguogl, ma nu far la taglia massa granda, perche scha bap vain uossa schi tschnaina subit e scha vus mangiaivat adüna tanteraint schi nu'vaivat ingüna fam da tschaina. (Chasper cun la panaglia e Paulin sortan)

BURTEL:

(siglind in pè e giand vers l'üscher)

Rescumand pels pens .... rescumand pels pens ....

JACHEN:

(il tschüffand pel caput ed il tgnand inavo)

Na .... na .... tschella jada hast tü bavü bod tuot .... Quista jada tocca a mai ....

LINARD:

Eir eu vögl pens .... eir eu vögl pens ....

BURTEL:

(dand üna giò pel man a Jachen)

Lascha'm ir, uschinà .... (t'il muossand ils puogns)

JACHEN:

Mamma, mamma .... Burtelin am voul largiar ün puorfel ....

PAULIN:

(tschüttand aint dad üsch cun üna zuonda in man) Nüglia mamma, cha ils pens sun per mai? ....

LINARD:

Tü umbrasun cha tü est, nun hast avuonda cun ta zuonda?

LUCREZIA:

Scha vus finivat üna jada da's dispittar, schi esa bun, uschinà tschüffaivat ün pér giò pel chiül. It uossa .... tschà .... ün pa per ün nu fa mal ad ingün. (Jachen, Linard e Burtel sortan)

Seguonda scena

Lucrezia. Davo eir ils infants

LUCREZIA:

Che schaschin cha quai es cun quista puobanaglia. Id han adüna be da's dispittar, ... i sun adüna be pels peis. Sch'eu nu vess a bap chi

t'ils mustriß ün pa, schi nu gnissa bod maistra... Be cha'l turness bainbod! Eu cumainz a tschüffer temma.... Tuottadi n'haja in mai üna tscherta inquietezza. (ella guarda our da fanestra) .... I cumainza bod a gnir s-chür.... E scha la storta granda füss inglatschada, schi saraja sgür privlus. (Chasper aintra)
 (vers Chasper) Bap nu varà bricha cupichà la chargia, cha'l mâ nu vain?

CHASPER:

Tü nu manglast avair temma, mamma,.... bap es adüna fich precaut, e'lura nun es el sulet. Sar Schimun e sar Tonin sun eir its da quellas varts per laina.

LUCREZIA:

Eu sa bain, ch'eu nu vess da m'inquietar, el es fingià stat per laina tantas e tantas jadas e nun es mai success inguotta. (Instant sun entrats Burtel, Jachen e Paulin, l'ultim strangugliand la zuonda) Ma güst quaista saira n'haja ün tschert presentimaint in mai. Va via pro sar Tonin meis Chasper, a vera scha l'es turnà. E vus, Linard e Burtel, pigliai e mettaí maisa, chi saja pront cur cha bap arriva.

BURTEL:

Na mamma. Eu n'ha temma dad ir oura.

LINARD:

Mamma, nu poss eir eu ir via cun Chasper?....

FLURIN:

(in let cridand) Mamma .... mamma ....

LUCREZIA:

(giand via müdand la compressa)

Mo bain, schi it uossa, va eir tü Linard cun Chasper, mo pigliai il tuorn cun vus. (Chasper e Linard partan) (vers ils oters) Scha vus'vaivat temma, schi vegn eu our in chadafö a tour aint la vaschella e lura pudaivat metter maisa. (Lucrezia sorta)

JACHEN:

Uossa, cha la mamma es coura, nun haja plü temma dad ir oura (sorta. Davo pac mumaint tuornan Lucrezia e Jachen. Els pozzan la vaschella sün maisa ed ils mats mettan maisa)

JACHEN:

Au .... (ün plat ais dat giò e's ha ruot) Ruot ün plat! —

LUCREZIA:

Dalur .... dalur .... quai es il plat da bap. Eir quist amo per cha'l möz, vegna combel. (L'uffant in chüna cumainza darcheu a cridar) I's pudess be gnir amati, uossa crida darcheu nos Tönn (ella nina la chüna) Jachen piglia sü las zinslas e t'illas porta oura! Quist chi es ruot il plat da bap nun am plascha gnanca piz (ella va via e guarda our da

fanestra) I cumainza fingià a gnir s-chür. Che temma ch'eu n'ha! Guarda, guarda . . . qua vegnan Chasper e Linard be al sprun battü. Be chi portan bunas novas.

BURTEL:

Che tscheras fana? . . .

Terza scena

Ils antecedaints, Chasper e Linard

CHASPER:

(aintra cun Linard)

Mamma, i sun fingià turnats tuots duos, daspö bod ün'ura. Duonna Gretta ha dit: O Dieu o Dieu . . . vos bab nun es amo turnà? I nu sarà brich success alch. Spettai ch'eu clam a meis hom. E lura es gönü sar Tonin ed ha dit, cha quai al para curius, ch'el faiva chargia pac toc dadaint e cha bap haja am dit, ch'el vegna bainbod ed haja da chargiar be amo duos plantas e strendscher la chadaina.

LUCREZIA:

Segner, Segner . . . I nu sarà capità üna disgrazcha? (as tgnand il cour anguoschiusamaing, guardand süls uffants chi stan là tuot schmorts) Che pigliess eu a man be suletta cun tuot quista brajada? . . . (i clocca sün üsch) Dalur . . . i nu gnaran cun noschas novas? . . . Chi es qua? Gnit aint! (Linard cuorra via e riva l'üsch)

Quarta scena

Ils antecedaints e duonna Uorschla

(Id aintra dna. Uorschla Fabricius cun üna tas-cha in man)

DNA. UORSCHLA:

Buna saira meis chars. Bap ha güst stuvü partir per üna conferenza a Turich ed uschea n'haja vuglü profitar per gnir as far üna visita . . . Ma che esa capità? . . . Lucrezia, tü est tuot sbalach, e perfin ils uffants paran sco stramits. Dalur . . . uossa vezza, . . . nos Flurin es in let, esa privlus, che al manca? . . .

LUCREZIA:

(currind incunter a duonna Uorschla, as büttand cridand in sia bratscha) O co ch'eu sun cuntainta, cha tü vainst güst uossa, chara mamma! Eu sun quia in granda angoscha. Na pervia da Flurin, cumbain ch'el ha ota feivra. T'impaisa, Plasch es i a manar laina in Val Mala ed es amo da turnar. Tuot ils oters sun qua dalönch innan ed el mai nu riva.

DNA. UORSCHLA:

Mo, mo, ... ma figlia, i nun as sto subit pensar il plü mal. El po s' avair retardà per ün o tschel motiv, e tschertamaintg ch'el rivarà sco adüna a chasa san e salv. Gnit nan, meis uffants, guardai che ch'eu n'ha manà per vus. (riva la tas-cha e piglia oura orandschas) Ma vus nu m'avaivat gnanca amo salüdada.

TUOTS UFFANTS:

Buna saira nona.

DNA. UORSCHLA:

(dà a minchün üna orandscha)

LINARD:

Ah — quist sarà buntads .... poss eu mangiar subit mamma?

CHASPER:

Nus stuvin laschar las orandschas per Flurin. Il docter ha dit, cha il züj d'orandschas fetscha passar la feivra. Chi voul dar sia orandscha per nos Flurin?

TUOTS:

(ün davo tschel) Eu ... eu ... eu ... eu ...

LUCREZIA:

Guarda che bê cha quai es! Co cha tuots fradgliuns tegnan insemel. I's dispittan magari, ma cur chi's tratta da's güdar, schi suna ün corp ed ün'orma e pronts a sacrificis persunals. Be che Plasch füss uossa stat quia, quel'vess gnu ün dalet!

DNA. UORSCHLA:

Quai es vaira, üna famiglia uschea es alch fich bê, ma porta cun sai üna fich granda responsabilità. (I's doda üna brunzina)

LUCREZIA:

Chi sa, scha quist füss bap?? (vers ils uffants) It subit oura e vera (tuots except Paulin e Flurin sortan) Be cha Dieu vöglia ch'el saja! Eu sun tuot inquieta. (Flurin aint in let crida dacheu) O pover Flurin, chi sa sch'el ha mal? (va via pro'l let, seguida da dna. Uorschla)

DNA. UORSCHLA:

Flurin .... cucu .... cucu .... cognuoschast a tia nona? .... O datur .... i para be ch'el nu'm cugnuoschess. Quel'varà üna vaira feivra. Nu füssa da clamar amo üna jada il docter? .... Puchà cha nosa Eleonora nun es quia, ma forsa nu pudess'la l'istess na güdar. Perche id es mal schmüttschar nan adüna sainza cha bap s'inaccordscha. (Lucrezia es intant ida via pro la fanestra e guarda oura) Bom .... bom .... scha bap savess, ch'eu füss quia .... quai dess üna vaira scena. Be cun manzunar a tai vain el grit sco'n galidiner.

CHASPER:

(aintra) Quai nu eira bap. Sar Tonin ha miss suot la Mora e voul ir incunter a bap, nu poss ir eir eu cun el?

LUCREZIA:

(as ha vouta ver la stüva) Schi va damaja, mo guarda pro! (Chasper parta) (Lucrezia cridand) I'm para be da vera. I sarà capità üna disgrazcha. I nun es pussibel, cha Plasch possa turnar uschè tard.

Tschinchavla scena

Ils antecedaints e dna. Gretta
(I clocca sün üsch)

LUCREZIA:

(terschand las larmas) Gnit aint.

DNA. GRETTA:

(aintra) Buna saira. Eu vulaiva be dir, cha Tonin haja miss suot e saja i incunter a teis hom. I nu sarà dad avair ingüna temma, ma meis hom ha dit.... A.... che ch'eu vez.... id es quia dna. Uorschla Fabricius,... ch'ella s-chüsa, eu nun avaiva gnanca badà.... Buna saira, duonna Uorschla.

DNA. UORSCHLA:

Buna saira duonna Gretta (dand il man) Quai es bê dad ella, da gnir nan a tgnair cumpagnia a Lucrezia. Ella es natüralmaing ün pa inquieta causa cha seis hom mai nu tuorna.

LUCREZIA:

Piglia piazza,.... i nu vess propi na fat dabsögn....

DNA. GRETTA:

In simils mumaints s'haja adüna gugent inchün pro sai. Eu crai chi nu sarà success nüglia. Sperain almain....

Schabain cha alch nun es inandret. Quai ha dit eir Tonin. Eu sto dir ch'eu sun svessa ün pa inquieta, i sarà pervia ch'eu n'ha gnü quista not ün trid sömmi, mo i sarà letta ch'eu nu quinta.

DNA. UORSCHLA:

Hai hai, sömmis sun fantasias e nu significhan nüglia.

DNA. GRETTA:

Be chi füss uschea. Ma quist sömmi ruoja aint in mai, eu stuvarà l'istess quintar, laschai vera che cha vus dschaivat.

LINARD:

O schi quintai duonna Gretta, che as avaivat insömgiada?....

DNA. GRETTA:

Mo schi lessa propi quintar? Ma cha vo nun hajat lura temma.

UFFANTS:

(insembel) Quintai, quintai, no nu vain temma.

DNA. UORSCHLA:

Il mumaint nu'm para güsta adattà.

LUCREZIA:

It via daman pro dna. Gretta, schi's quintarà'la ....

DNA. GRETTA:

Schi quintaraja daman .... Schabain cha da tschella vart fess quai eir passar il temp, intant rivarà sar Plasch e lura vezzna cha sömmis sun be sömmis. I'm dess da buonder che cha vo pensaivat da quist sömmi: Eu vezzaiva ün hom ad ir a chatscha sulla pizza, ... eu t'il vez amo uossa, precis sco sch'el füss qua davant mai, ... cun seis büschmaind da chatscha ed ün chapè precis sco quel da sar Plasch e cul schluppet in spadla. In üna jada as riva la grippa .... ed eu vezzaiva üna foruna naira sco ün cuvel .... ed our da quel cuvel es gnü oura il dragun, üna trida bes-chuna cun set cheus chi spüdaivan fö ... ed el daiva da la cua, chi sflatschaiva cunter la grippa, ... ed our dal cuvel gniva ün sul rebomb (ils uffants plü pitschens as fan vi pro Lucrezia e's tegnan per la schocca). Il chatschader t'il fissaiva sainza temma. Tuot calm pigliet el il schluppet giò d'spadla, mera per trar, ma i falla fö! — Il tun nu va .... i'm para da vera la vista spaventada dal chatschader .... el vain sblach per bocc'aint, ils chavels al stan be guliv sü .... lura sbrüind la bes-chuna as bütta sün el e fichas griffas aint in seis corp. Da la temma n'haja dat ün sbrai e'm sun sdruagliada tuot cregna da süuors. — Quist es il sömmi. La'm dà ün pa da pensar.

LUCREZIA:

(als uffants)

Nun hajat temma, meis uffants. Quai es be ün sömmi e sömmis nu sun mai vaira. — Dal rest Gretta, che ha quist da chefar cun Plasch?

GRETTEA:

(vers Lucrezia) Impreschiun am faja vairamaing pür uossa causa cha Plasch mā nu vain e cha il chatschader portaiva ün chapè sco quel da Plasch.

DNA. UORSCHLA:

Ma ch'ella fetscha il bain da taschair, ils uffants .... ils uffants ....

GRETTEA:

(vers ils uffants) Mo quel chatschader, quai d'eira tuot ün oter hom, quai nu d'eira vos bap ....

BURTEL:

Mamma, ha quel dragun maglià a bap? ....

LUCREZIA:

Mo na . . . na . . .

UFFANT PLÜ GRAND:

Mamma, no vain güsta gnü in scuola l'istorgia dad ün sömmi e quel sömmi eira gnü vaira. Ed il magister ha dit, cha ils sömmis signifi- chan bleras jadas alch.

LUCREZIA:

Quai sun superstiziuns. Quai capita be in istorgias e teaters. Chi chi craja aint il Segner nu craja aint ils sömmis.

UFFANT:

Nus craijain aint il Segner ed il Segner fa bain turnar a bap. Nun esa, mamma? . . .

LUCREZIA:

Schi meis char, tü hast raschun. Nus pudain esser tuot quiets.

GRETNA:

Tü sast amo tour il muond, eu i teis peis fess vaira sigls.

LUCREZIA:

I's sto savair as redscher in tuottas situaziuns.

DNA. GRETNA:

Hai . . . hai . . . ma schi's pensa a la disgrazcha, chi es successa l'an passà . . . tü at algordast bain, . . . cul famagl da sar Josch, . . . quel es i a cupichas cun char e chavagl e s'ha ruot il culöz . . . i'm para be amo da vera, co chi l'han manà a chasa mort sün üna schlitra.

DNA. UORSCHLA:

Dolur . . . dolur . . . ch'ella nu quinta da quistas, quai am fa gnir la sgrischur.

LUCREZIA:

Uffants, it our in chadafö.

BURTEL:

Na mamma, eu nu vögl ir oura, eu n'ha temma dal dragun.

FLURIN:

(in let cridand) Mamma . . . mamma . . . dragun . . . dragun . . .

LUCREZIA:

Tü nun avessast stuvü quintar quist sömmi, ils uffants han subit temma. (va via pro la fanestra guardand oura) Id es s-chür sco üna bocca d'luf.

DNA. GRETNA:

Schi . . . schi, sco quella val nun ha nom per nüglia Val Mala, id es eir adüna grand privel da lavinas, schabain cha hoz nun esa güst ferm favuogn.

DNA. UORSCHLA:

Ma ch'ella taidla, buna dna. Gretta ella nu dà güsta grand curaschi a mia figlia. Quai t'illa fa gnir be amo plü agitada.

DNA. GRETNA:

Mo savaivat, nus pauras nun eschan uschè sensiblas e nu mettain ils pleds sulla balantscha. Natüralmaing, Lucrezia, chi eira plü bod üna signura sarà plü sensibla, mo a quai nun avaiva eu pensà.

DNA. UORSCHLA:

Quai po esser ch'ella sarà ün pa plü fina da sentimaint, mo tant plü greiv t'illa gnarà quai avant.

LUCREZIA:

Mo .... na, na .... chara mamma, eu m'ha chattada aint fich bain aint illa vita da paur e nu m'inrücl da nüglia.

DNA. GRETNA:

Mo schi quai am dà propi da buonder! — T'impaisa, schi füss propi capità alch plü serius e cha Plasch nu turness plü! — Che pigliessast a man tü suletta cun tuot quista brajada? .... Per dir il vaira: Sainza at vulair offender, ... mo eu nun ha mai chapi, co mà cha tü, sco granda signura est ida a tour ad ün simpel paur. Tü chi avessast pudü tour a vos directer Grafenstein, ed uossa est quia, cha tü schaschinast tuottadi sco üna naira, adüna in tschientmilli pissers per ils uffants e lapro eir amo quist da Plasch, chi mâ nu vain ....

LUCREZIA:

Schi, eu n'ha bler da schaschinar a blers pissers, ma eu sun cuntainta.

DNA. UORSCHLA:

Quai es vaira. E l'istess, cun tuot seis schaschin ais ella plü cuntainta co Ambrosina chi ha maridà a Grafenstein. Povra Ambrosina, chi po star tuottadi culs mans in curtaschia ed as laschar servir davant e davo, ha pers tuot seis bun umor ed ais gönüda üna tscherta persuna nervusa ed agitada .... Eu nu'vess mai cret ....

DNA. GRETNA:

Schi, schi .... eu n'ha bain dudi, cha la servitud nu tegn'oura lönc pro ella. Quai saran las nervas, ma cun ün hom sco Grafenstein cun ün affar uschea stuves's la star sco aint i'l öli. Impè cha tü Lucrezia, scha tü avessast da restar guaivda .... cha Dieu ans dosta ....

LUCREZIA:

Eu am fid in Dieu. Plasch turnará bain san e salv.

DNA. GRETNA:

La spranza es üna bella chosa. Ma il temp passa — i mai nu vegnan — (as sgoband sur l'infant in chüna) O — meis povrin .... co ch'el ria — Quel nu sa amo d'inguotta.

LUCREZIA:

Mo taidla Gretta: I para cha tü sajast gnüda qua per am turmantar e na per am cuffortar.

DNA. GRETTA:

Ah.... scha quai es teis ingrazchamaint, schi vegn eu per meis fat.
— Eu nu'm lasch trattar mal.

DNA. UORSCHLA:

Schi pür it scha vus vulais.

DNA. GRETTA:

(sortind) Vus surgnirat quai cha vus avaivat merità.

Sesavla scena

Dna. Uorschla, Lucrezia ed uffants

DNA. UORSCHLA:

Che noscha persuna!

LUCREZIA:

Ella nun am po pardunar ch'eu n'ha tut davent a Plasch e perquai as voul ella svindichar. I nun as stuvess dar bada, ma eu sto dir, ch'ella am ha fat gnir tuot confusa ed uossa sun in grand contuorbel (ella crida)

DNA. UORSCHLA:

Nu cridar, chara figlia, piglia curaschi, i voul energia pel cumbat in quista vita, alura as po superar eis ils plü greivs mumaints.

LUCREZIA:

O chara mamma, eu sa quant bain cha tü manajast cun mai. Ma teis cuffort ais debel. In quist mumaint nu güda ne energia ne curaschi, quia ans po güdar be Dieu (Ella piglia la Bibla giò da la curuna e riva)

PAULIN:

(vezziand cha la mamma ura)

Mamma eir eu met ils mans insembel.

LUCREZIA:

Schi meis charin (Legia dadot il psalm 121)

Segner tü ans perchürast!
Eu doz meis ögls vers ils munts;
d'ingionder am vain agüd?
agüd am vain da l'ETERN
chi creet il tschêl e la terra.

El nu lascha sblizchar meis pè;
el nu dorma, quel chi'm perchüra.
El nu dorma e nun as cupida
quel chi perchüra nus tuots.

L'etern, teis pastur, ta sumbriva
el va da tia vart dretta,
cha da di il sulai nu't culpischa
e neir la glüna da not.

Da tuot mal at preserva il Segner;
l'etern perchüra ti'orma.
El perchüra teis gnir e teis ir
dad uossa fin in etern.

BURTALIN:

Mamma, es quai il Segner chi perchüra a bap?

LUCREZIA:

O meis char, schi il Segner ans perchüra.

Quant pitschens eschan nus umans e quant granda es la forza da Dieu! Eu nun ha plü ingüna temma. Il pled da Dieu m'ha sduvlada sü. O che bella chosa chi'd es üna ferma cretta e fidanza! Sast mamma, quella cretta nun avaiva eu avant, quella cretta am ha dat Plasch. Cur ch'eu eira amo aint il hotel nu cugnoschaiva eu quella forza. Mo qua cun meis char Plasch eschan nus tras nossa lavur colliats cun la natüra e là vezzaina di per di, co cha'l man da Dieu redscha ed ur-daina tuot.

DNA. UORSCHLA:

(susprürand)

Eu am rend bain quint, cha quai füss stat meis dovair da't educar in quella cretta, sco cha eir mia mamma m'ha educada. Ma tü sast bain, chara figlia co chi va aint il muond: La vita dvainta uschè superficiala e la chatscha davo ils raps stendschainta tuots sentimaints plü profuonds. Ma vezziand uossa a tai quia, in teis simpel ambiaint, co cha tü chattast cuffort tras tia sincera cretta, resaint üna amarezza per quai ch'eu n'ha pers, e buns pleds ed urazchuns da mia chara mamma am vegnan darcheu adimmaint. Da la figlia ha la mamma dad imprender ad urar . . . . Per mai es quist psalm stat sco üna revelaziun. Eu am saint eir tuot consolada. Be cha nos bap füss quia e pudess eir el resentir üna tala beadentscha, lura sgüra cha sia ira as balchess e ch'el stuvess as pardunar.

LUCREZIA:

Nus, Plasch ed eu l'avain pardunà dalönch innan.

DNA. UORSCHLA:

Eu sto l'istess provar amo üna jada da'l volver. Ma tü il cugnuoschast. L'ais ün cheu dür. Quai am displascha propri. Che cuffort per tai, güst in mumaints sco quist, da savair cha teis bap füss adüna amo quia per at güdar.

LUCREZIA:

Co ch'eu füss cuntainta, da far la pasch cun bap, ma na pervia da l'agüd, nus gnis bain da'ns trar inavant, ... po far . . . . Meis Chas-

per ais fingià ün schlass mattatsch e tschels am güdan ingio chi san e pon. Dieu conceda a minchün chi voul lavurar seis pan da minchadi e las plü grandas richezzas da quist muond sun üna nügliaria in congual cun in sonch sentimaint d'üna mamma circündada da seis chars uffants.

Setavla scena

Ils antecedants, Plasch ed ils uffants.
(L'üscher as riva e Plasch cumpara segui dals uffants)

LUCREZIA:

(exclamand) Plasch.... Plasch — schi cha benedi sajast (cuorra incunter t'il brancland) Est quia a la fin, nu t'hast fat nüglia?

PLASCH:

Dieu lodà. Eu sun frisch e san. Buna saira. Ah — mamma ais eir quia.... Bainvgnüda!

LUCREZIA:

Schi quinta, co esa i, cha tü rivast pür uossa, tü ans hast fat star in vair'anguoschas.

PLASCH:

(trand oura la giacca da vitürin e pichand chapè e giacca sün ün crötsch) I vess pudü ir mal. Quista chadaina infama s'ha tschunca ed eu n'ha cuntrià cun cumodar. Intant esa gnü s-chür ed eu nu sa co chi'd es i, forsa our da la schlerna, in üna jada la chargia cupicha e la chadaina dà loc. Insomma, scha'la nun avess per furtüna cupichà amunt, schi forsa füssan chargia e chavagl giò la val. Ma sà ch'is pudaiva darcheu chargiar, schi nun haja vuglü gnir vöd, davo avair fat tuot quel viadi.... ed uschea suna quia pür uossa. I'm displascha da s'avair fat tanta temma e cha nos bun Tonin ha amo stuvü gnir incunter.

LUCREZIA:

Sco üna platta am crouda da meis cour. Eu nun at poss dir che al-grezcha ch'eu resaint, ans vezziand uossa quia tuots reunits.

PLASCH:

Che fas nos Flurin? (va via pro'l let)

LUCREZIA:

L'ha gnü üna feivruna ed uossa dorma'l. Lascha'l quiet. Tü avarast üna vaira fam Plasch. Eu vegn güst per la tschaina. I saran duos uras, cha nus avain miss maisa.

DNA. UORSCHLA:

Schi as laschai gustar, davo quistas temmas. Eu stuvarà uossa ir a chasa, id es fingià bain tard.

LUCREZIA:

Tü tschainast bain cun nus mamma, eir scha la tschaina ais fich simpla: Mailinterra in mandura e café, ma tü agredirast l'istess.

TUOT ILS UFFANTS:

Sta quia nona, sta quia nona!

DNA. UORSCHLA:

Mo bain, schi staraja qua. E pervia da la tschaina nu manglast at s-chüsar. Voss agens prodots, cha vus avais svess semnà e racolt e vos agen pan am gustan sgüra bler plü bain co mincha plattanza d'hotel. (Lucrezia sorta. Ils oters as tschaintan a maisa, Plasch süsom, d'üna vart resta liber il lö per Lucrezia, da tschella as tschainta dna. Uorschla ed ils uffants intuorn)

PLASCH:

Brav meis Chasper, cha tü est gnü incunter!

BURTEL:

Cur ch'eu sun plü grand, schi vegn eir eu cun tai bap e tegn alura la chargia per cha'la nu cupicha.

PLASCH:

Vezzaivat meis mats. Il manster da paur es greiv, mo l'ha eir sia benedicziun.

LUCREZIA:

(maina aint üna coppalla mailinterra in mandura) Chasper va oura per il burlin painch, e tü Linard, est bun da tour aint il lat ed il café sainza spander?

LINARD:

Schi, schi (els cuorran oura e tuornan cun las chosas dumandadas) (tuots as tschaintan a maisa)

LUCREZIA:

Co cha tuots sun usche bravins! Cun da quists mats nun as mangla avair ingüna temma per l'evegnir.

PLASCH:

A chi tocca quista saira da dir l'urazchun?

PLÜS UFFANTS:

A Burtalin . . . . a Burtalin . . . .

BURTALIN:

(mettand ils mans insembel sco tuot ils oters)

Segner, bap celestial,
Chi'ns perchürast da tuot mal
Nus at portain ingrazchamaint
Cun cour ümil e cuntaint.
Segner sajast benedi
Dà'ns il pan da minchadi. Amen.

— La tenda crouda —

TSCHINCHAVEL ACT

La scena rapreschainta sco aint il seguond act l'apartamaint da signur Fabricius aint il hotel New York. Tuot l'ambiaint demuossa chi stopcha esser alch festa. Temp ca. 10 ans plü tard. Guerra mundiala.

Prüma scena

Chasper e Uorschla Fabricius vestits d'indumengia.

DNA. UORSCHLA:

Char Chasper, sch'eu guard quia ils preparativs cha nos Adalbert ed Ambrosina han fat cun tanta amur per nossas nozzas d'or, schi am saint eu tuot trista. I'm para sco schi füss ün vöd aint in meis cour. Quantas spranzas cha nus avaint nudri per noss uffants e per nos affar. Malavita ans ha l'affar parü plü important. Nus eschan stats sco schiorbats dal success cha nus avaivan e complettamaing absorbats dal fatschön commercial. E lapro, char Chasper, avaina forsa laschà massa ferm our d'ögl quellas chossas, chi in noss vegls dis ans pu-dessan dar cuffort: Eu manai la cretta, scha nus avessan almain quella. Uossa ais i tuot in malura, sco chi schloppa üna vaschia da savun, e nus stain quia culs mans vöds.

FABRICIUS:

Schi, schi, tuot ais i in malura.

DNA. UORSCHLA:

Nus avain neglet alch important, char Chasper. Nus avessan stuvü pisserar ün pa daplü eir per l'orma. Quel ferm retegn chi dà la cretta, quel mai nu variescha ed in dis da disfurtüna vain el be amo plü ferm. Uossa esa massa tard. E cun quellas valuors cha nus vain tscherchà, vaja sco cun tuot sün quist muond; la natüra svessa nun ans dà oters co quels exaimpels: Ün gnir.... flurir e spassir. Nu paraiva nos hotel sco ün röser florizant, e nus avain cret, ch'el stopcha cuntinur in etern be a portar rösas. Las rösas spassischan ed il frus-cher vain sech.

FABRICIUS:

Sco la vita chi passa... Tü hast be massa raschun, ma chara. Chi sa quants ans chi ans saran amo concess? Sco ün vent e sco ün füm sun passats via ils ans, ed hoz, in occasiun da quista festa, scha nus vulain far üna spezcha da bilantsch dal passà, schi stuvinia bain cun-vgnir: Ün trist resultat. Sch'eu nu vess gnu a tai ma chara, chi m'est adüna statta üna fidela cumpagna e chi m'hast accumpagnà spadla a spadla tras tuot la vita, in leids dis augmantand ma cuntantezza ed in dis da cumbatta e desditta am dand adüna darcheu cuffort e la forza

dad ir inavant, schi nu sa eu bler, da che ch'eu am vuless vantar hoz. Bainschi poss eu dir cun buna conscienza, d'avair adüna fat meis pus-sibel e cha la cuolpa da la catastrofa nun ais mia. Las relaziuns e la guera han manà cun sai tuot la disfurtüna.

DNA. UORSCHLA:

Char Chasper, ma sgüra bricha, tü nun est la cuolpa a nun at manglast far ingüns imbüttamaints, scha nus eschan uossa in quists peis d'aua. Tü est stat ün pisserus e bun hom, ed eu at vögl bain sco il prüm di. Ma quel vöd ch'eu saint in mai, sast, quel nu vain neir bri-chä tant pervia da nossa noscha situaziun finanziala. Nus gnaran bain da t'illa sbatter tras, ma quel vöd vain dad alch oter. Char Chasper, o nu gnir grit e parduna'm, sch'eu vegn darcheu cun mia veglia lira, ma eu nun at poss dir quant ch'eu patisch, da stuvar fe-stagiar nossas nozzas d'or be cun üna part da noss uffants. Tü est stat massadür cun Lucrezia. O, eu at cugnuosch. Tü svessa avessast il plü grand desideri da pudair pardunar, ma eu sa: Tü nun est bun da rumper teis cheu där. Schi taidla: Hoz in quista occasiun piglia la resoluziun, eu at rov meis char, per cha nus nun hajan da murir sainza esser reconciliats cun nossa figlia, chi a la fin nun ha commiss ingün misfat. Fa quai sco regal per nossas nozzas d'or, Chasper.

FABRICIUS:

Eu fess gugent, ed eu at vögl oramai cunfessar: Eu nun ha pudü dur-mir tuotta not brich. Adüna e darcheu n'ha eu stuvü pensar a Lu-crezia ed a sia famiglia, chi vairamaing appartgness pro nus. Id ais uschea sco cha tü dist: Eir eu patisch da la separaziun e cur ch'ella ha plüssas jadas provà da s'avicinar darcheu, nun avess eu stuvü es-ser uschè testard. Ma uossa esa massa tard. Eu nu sun simplamaing na bun. Eu l'avaiva perfin scritta da gnir, e cha nus ans vöglian re-conciliar. Eu at vulaiva far üna surprisa per hoz. (El muossa üna charta serrada ch'el piglia our da gigliooffa e metta darcheu inaint) Vez-zast, quista eira la charta, ma eu nu la n'ha trmissa. I nu va. — Mia creppa ais plü düra co meis cour. Mo taidla . . . . eu dod pass . . . i para chi vegna inchün sü da s-chala . . . . Discurrin dad alch oter . . hm m m . . . . chenün vin esa miss a frais-ch per l'antipast, e chenü-na . . . .

Seguonda scena.

Ils antecedaints, Ambrosina, Adalbert ed ün portier (rolla mütta) Pro'l's ultims pleds da Fabricius sun entrats Ambrosina ed Adalbert)

AMBROSINA:

(brancland a mamma e bap, Adalbert dà il man a tuots duos)

Chara mamma e char bap. Per vossas nozzas d'or as gratulain nus da tuot cour ed as giavüschain amo blers ans in buna sandà.

ADALBERT:

Eir eu as spordsch mias meglbras gratulaziuns.

DNA. UORSCHLA:

Grazcha, meis chars.

FABRICIUS:

Grazcha, grazcha.

AMBROSINA:

(rivind l'üsch) Qua vain üna surprisa: Ün pitschen regal cha nus as offrin per vossa festa. (clamand our dad üsch) Gnit aint (aintra ün portier cun duos chandelabers d'argent)

DNA. UORSCHLA:

O che bellezza!

AMBROSINA:

Mettai be qua sün maisa. (portier pozza ils chandelabers sün maisa e s' absainta cun ün inclin vers ils giubilars)

ADALBERT:

Quist pitschen regal ans permettain nus d'offrir sco segn da recognusshentscha, in occasiun da vossas nozzas d'or. In quists temps da guerra e cul stadi actual da nossa hoteleria esa mal dar ün regal conform a la situaziun d'üna jada e da mantgnair il standart da ossa tradiziun. Quists chandelabers n'ha eu pudü cumprar favuraivelmaing a l'inchant da l'hotel Kairo e nus avain pensà ch'els as faran plaschair.

DNA. UORSCHLA:

Grazcha fichun per quists custaivels chandelabers chi ans fan propi grand plaschair, eir scha per lönch.... malavita... nun ans pudaran els plü dar splendor.

FABRICIUS:

Eir eu as ingrazch per quaists chandelabers, chi ans sun ün algord a quel temps da lusso e da pumpa d'üna jada. Quella vouta rodlaivan amo ils raps. Ma il fat, cha ils chandelabers derivan d'ün inchant d'hotel, am lascha inavo ün sentimaint amar, pensand co cha üna industria usche florizanta po ir a finir. Chi s'avess mai impissà cha tuot as pudess müdar uschea?.... Eir scha nus svess nun eschan amo rivats a quel tapin schi la famiglia Fabricius es l'istess ida finanzialmaing bel e bain al main.

DNA. UORSCHLA:

Tadlai, meis chars. Eu fetsch üna proposta. Cha hoz, per nossa festa, laschan davent tuot quistas chosas chi ans pon be attristar e quistas eternas lamentaziuns da minchadi. Discurrin dad alch oter e pensain plü gugent in quaist mumaint a chosas plü allegraivlas ed a nos di da nozzas d'avant tschinquanta ans.

FABRICIUS:

Tü hast raschun, chara Uorschla. Laschain tuot quai d'üna vart.

ADALBERT:

D'accord, ma id es difficil da nu s'occupar hozindi dals problems actuals. Pensai, la guerra düra fingià plü co 5 ans, ma impè da's scleir, l'orizont vain vi e plü s-chür. Quia as sto per forza dvantar pessimist.

FABRICIUS:

Ma insomma . . . Nossa Svizzra es adüna amo quia intacta. E grazcha a nossa sudada, chi fa la guardgia süls cunfins, as po presumer ch'ella as possa salvar our dals scumpigls. Uschea gnaran bain eir per nus darcheu meglers temps.

ADALBERT:

Tenor mai, ils noschs temps düraran amo lönch. Scha nus avessan descendenza, schi forsa cha quella vezzess ünsacura a spuntar l'aurora d'üna megldra conjunctura. Ma neir quella spranza nun ans resta. Nus avain fallà. Pervia d'ün egoissem orbantà eschna restats sainza uffants ed avain stalivà la funtana da la vita. I füss bod da tschüffer il stramantamaint, pensand cha uossa tuot nossa lavur nu po avair bler scopo: L'hotel nu marcha, e nus eschan be simpels sclavs da la bancha. Ah . . . s-chüsai . . . s-chüsai . . . sainza vu-lair eschans darcheu rivats pro nossa trista chanzun. Ma hoz stuvaina intunar üna chanzun leida e'ns allegrar, cha vus eschat amo quia cun nus, frischs e sans.

FABRICIUS:

Schi, i sun propi quia motivs da s'allegrar, malgrà las difficultads dal temp. Nus pudain bain esser grats a nossas autoritats ed a nossa armada. Cur ch'eu n'ha viss ad ir a vegls e giuvens al cunfin, schi n'ha ja gnü sco üna tscherta superbgia. Ma alura davo, ponderand, am ha-ja l'istess dat üna fichada aint il cour ed eu am sun gnü avant sco ün pover diavel. Eu n'ha resenti sco ün imbüttamaint invers mai svessa, cha da nossa famiglia gnanc'orma nu po cuntribuir alch per ans garantir quel grand dun chi ais la libertà. Quai es bain trist. Eu sun fingià vegl e tü Adalbert nun est malavita abel al servezzan. Quai bütta sumbriva sün üna festa sco quella odierna.

(Ambrosina e dna. Uorschla han vers l'ultim cumanzà a tadlar il dis-cuors. Ellas eiran avant occupadas tanter pêr).

AMBROSINA:

Vus eschat svessa la cuolpa. Tuot vossa vita eschat adüna stats cunter la famiglia ed uossa tuot in üna jada eschat be lamentaziuns, per-via chi nu sun qua ingüns uffants. A mai para, cha pro las nozzas d'or appartgnессan sper ils giubilars e lur uffants bain abiadis, quai füss tuot ün'ota allegria.

DNA. UORSCHLA:

Mo char Chasper. Scha tü plandschast tant, cha nossa famiglia nun haja ingüna sudada, schi pensa bain: Eu crai a l'incuntrari, cha nus fetschan üna fich bella figüra. Tü poust dir e far che cha tü voust, ma nossa Lucrezia appartegna l'istess amo adüna pro nossa famiglia.

FABRICIUS:

Tascha e nu discuorrer da Lucrezia.

AMBROSINA:

Epür . . . che schlass mats cha quell'ha!

Terza scena

Ils atecedaints, Eleonora ed ün portier cun rolla mütta.

(I clocca sün üsch. L'üschen as riva; i vain aint il portier cun ün grand püschel fluors (rösas), güdand pel bratsch ad Eleonora, ch'el condüa vers ils genituors. Eleonora porta ögliers s-chürs, siand quasi orba. Ella fa movimaints adequats cun ün man, in tschel man porta ella ün cudesch)

DNA. UORSCHLA:

Eleonora!

FABRICIUS:

(stendand la bratscha vers ella) Bainvgnüda, chara figlia.

AMBROSINA:

O co ch'eu sun cuntainta, cha tü est qua.

ELEONORA:

Allegra! S'allegrai tuots insembel. Eu as gratulesch meis chars genituors per vossas nozzas d'or. Cun grand plaschair n'ha eu fat quist lung viadi, eir scha per mai es quai stat fich stantus, ma eu n'ha vuglü esser preschainta a quist solen evenimaint. Quia as port eu ün bel buquet da rösas, chi as dess regordar a vos temp da prümavaira, ingio cha tuot eira in flur. (Il portier surdà il buquet a dna. Uorschla e parta) E quia n'haja fat liar aint in chüram cun tagl d'or mia ultima ouvra scientifica ch'eu n'ha dedichà a vus. Bainschi am rend eu quint, cha'l cuntgnü ais spüramaing scientific e na tant interessant per laics. Ma eu n'ha cun quai be vuglü demussar la granda affecziun ch'eu n'ha per vus e cumprovar, cha ils sacrificis cha vus avais fat per am laschar stübgiar nu sun stats invans. Eu am ha effectivamaing pudü far ün grand nom, impüstüt tras quist' ouvra, chi tratta da l'abberaziun da sfericità dals razs gamma chi emaneschon dal radium. Malavita sarà quai mia ultima ouvra, per la quala eu n'ha sacrificià mia vezzüda. Per üna persuna sciensiada sco ch'eu sun, ais quai üna chosa terribla, da stuvar star oziusa. Ma i'm ais ün grand cuffort cha meis nom e cun quel eir vos, gnarà a viver inavant cun splendor tras ils seculs aint ils cudeschs da la scienzia.

FABRICIUS:

Tü chara Eleonora est rivada sün ün ot s-chalin da la la scienzia. Ma meis cour s'impla cun amarezza a vera, cha tü hast pers la vezzüda, povra Eleonora. Eu speresch, cha quist premi da la vita cha tü hast obtgnü, vaglia eir il sacrificizi cha tü hast fat.

ELEONORA:

Eu vögl sperar da bain, eir sch'eu n'ha pajà char. Eu crai, cha mia scuverta possa servir eir a la terapia e portar surleivg e forsa guarischun a blers povers sofferents. Bainschi nun es l'adöver terapeutic amo provà oura, ma pro'l radium nun as haja il prüm neir brich savü chenüna influenza, cha quel po avair pro la guarischun dal canker.

AMBROSINA:

Eu nu m'incleg bler e sarà forsa naiva. Ma eu avess plü gugent la vezzüda co la plü granda scuverta, tant plü cha suyent vaina fat bler maladöver da quellas.

DNA. UORSCHLA:

Schi, id es be massa vaira. Güst in nos temp vezzaina minchadi, co cha las plü grandas scuvertas vegnan missas in adöver plü per la destrucziun co per far dal bain e servan a la guerra. Sperain, chara Eleonora, cha teis razs nu possan gnir dovrats per noschs scopos.

ELEONORA:

I'm stramischa, a pensar a la granda efficacità da meis razs, chi am han perfin pudü orbantar. Che terribel impissamaint, a pensar, cha tuot mia lavur produëss in ultim be mal e maledicziun.

FABRICIUS:

O schi rafüdai da couscher misergia. Perche ston noss impissamaints adüna darcheu ir sün vias sombras e s-chüras? Müdain la chanzun! Ans mettain a maisa! Üna buna tschaina ed ün bun magöl vin ans fan gnir la buna glüna.

DNA. UORSCHLA:

Esa pront, Ambrösina?

ADALBERT:

Id es be da sclingiar. L'antipast po gnir servi subit. Pür as tschantai a maisa.

FABRICIUS:

(giand sün üsch e veziand la maisa) Ma che? — vaivat fat amo invids. chi sun quia tants plats?

DNA. UORSCHLA:

Schi char Chasper, eu n'ha invidà amo a 9 persunas. Üna festa uschea sainza invidants nu vaglia nüglia.

FABRICIUS:

Ma schi chi sun quists invidats?

DNA. UORSCHLA:

L'invid hast scrit tü svess, be cha tü hast invlidà da'l trametter. Eu l'avaiva fingià let sün teis scritisch e n'ha pisserà ch'el vegna impostà.

FABRICIUS:

Ma che discuorrast? .... Eu at n'ha muossada be avant la charta, l'ais amo qua in busacha. (el piglia oura la charta e la muossa)

DNA. UORSCHLA:

Schi riva sü e guarda!

(Fabricius riva la charta e piglia oura ün palperi alb. El guarda tuot stu-pefat aint per il palperi)

FABRICIUS:

Pussibel? ....

AMBROSINA:

O .... o ..... ün palperi alb?

ADALBERT:

(ironicamaing) Es quist l'invid? ....

ELEONORA:

Eu nun incleg inguotta. Da che as tratta? ....

FABRICIUS:

(da grit) Eu sun gnu ingiannà!

DNA. UORSCHLA:

Na .... na .... Tü nun est gnu ingiannà. Eu n'ha fat be quai cha tü vulaivast far svessa ed at n'ha vuglü güdar lapro. Pro quista festa appartegnan tuots noss uffants.

FABRICIUS:

Vus avaivat trat decisiuns importantas davo ma rain via, sainza am consultar. Id ais vaira: Eu füss magari dispost ed avess plaschair da'm reconciliar in meis vegls dis cun Lucrezia e sia famiglia e quai güst in occasiun da quista festa. Mo eu n'ha bler ponderà la factschenda e sun gnu a la conclusiun chi saja impussibel. S'impissai be, in che situaziun cha nus mettessan a nos pover Adalbert? .... Lucrezia, chi'd es mütschada dad el e t'il ha spredschà sainza motivaziun! — Sch'ella gniss quia, schi la situaziun per el e per nus tuots stuvesse dvantar ourdvart penibla e quai ris-chess da ruinar tuot nossa festa. — Per quel motiv nun ha eu tramiss la charta e tü vast e la tramettast. Alch simil nu'm lasch eu plaschair! el va via pro la sclingia e sclingia ferm e cun rabgia. Id aintra ün camerier)

CAMERIER:

Che cumandan Els?

FABRICIUS:

Dat sü subit il seguaint telegram: «Lucrezia Giavun, Ischolas. Sia visita nun ais agradida. Chasper Fabricius.»

DNA. UORSCHLA:

Tü nu farast da quistas, Chasper? ....

FABRICIUS:

Nu't masdar in meis affars.

CAMERIER:

A seis servezzan, signur patrun. — Ma . . . a . . . a . . . füssa perm iss da dir amo alch . . . sa'l signur patrun, i'm displascha, . . . cha . . . a . . . a . . . a . . .

FABRICIUS:

Schi che esa? .... Tschà .... oura culla pomma! ....

CAMERIER:

Ma . . . signur patrun . . . il telegram müdarà pac . . . la signura Lucrezia es fingià quia.

FABRICIUS:

Schi ch'el di, ch'eu n'haja dit . . . (inaquella as riva l'üschi a Lucrezia aintra tuot straglüschafta)

Quarta scena

Ils antecendants e Lucrezia

LUCREZIA:

Schi füss eu quia a far la pasch ed as gratular da tuot cour, sco eir per at rovar per pardun, char bap.

FABRICIUS:

(tuot stut, fand tschera brusca surguarda la scena chi as preschainta uossa ad el)

Co . . . ? che . . . ?

(Dna. Uorschla, Ambrosina, Adalbert van incunter a Lucrezia, Eleonora sta in pè stendand oura la bratscha vers l'üschi)

DNA. UORSCHLA:

(brancland a Lucrezia) Sajest bainvgnüda, chara figlia in nossa famiglia. O co ch'eu sun cuntainta cha tü est gnüda.

AMBROSINA:

Cun tia vgnüda sigilleschast il plü bain la pasch cha nus avain fingià fat (eir ella brancla a Lucrezia)

ADALBERT:

Il cugnà spordscha il bainvgnü a sia cugnada.
(dà ün bütsch sül man a Lucrezia)

ELEONORA:

Mia vezzüda nu stenda fin pro tai, chara Lucrezia. Vè nan, ch'eu at possa branclar, per ch'eu resainta tia preschentscha chi impla meis cour d'algrezcha. Schi finalmaing la bramada abinanza da nos-sa famiglia füss darcheu refatta. (Lucrezia ais ida vi pro Eleonora. Ellas as branclan)

DNA. UORSCHLA:

(vers Fabricius) Bap . . . in quist solen mumaint nu vögiliarast star davent? . . .

FABRICIUS:

(as volva cun üna mossaa testarda, dand a tuots la rain)

LUCREZIA:

(giand vi pro'l bap e mettand ün man sün sa spadla) Char bap . . . in tuotta bandusezza at dumand eu per pardun. Ma schi nu't ais propi bricha pussibel da pardunar, schi accepta almain ün pitschen regal da teis agen sang per vossas nozzas d'or. Teis abiadis, char bap at portan üna serenada. Els, chi stan a perchürar nossa patria, han dumandà apostà congedi e sun gnuëts nanpro da lur posts sparpagliats, chi giò dals cuolmens, e chi sü da la Bassa, tuots insembe per far a lur bapsegner ed a lur nona üna onur meritada. Schi nu rebüttaur lur buna volontà! (Ella riva ils 2 üschs dubels in fuond, davo quels as vezza a Plasch sco serpent e 5 figls in mandura militara ed 1 figl plü pi-tschen in civil chi chantan)

Clamast o patria
Mera'ns units aqua
Pronts at servir.
Il plü custaivel bain
Gugent at dedichain
Per tai nus viver 'lain
Schi eir murir.

Dürant il chant as vezza giò dal far da Fabricius, ch'el ha ün greiv cum-bat intern. El as volva e masüra cun seis sguard ils seis in sala ün davo tschel. Lura s'avincina'l a l'üscht dubel, tadland la fin da la chanzun)

FABRICIUS:

(commoss) Meis agen sang chi perchürar nossa patria! Che schlass giuvnots! . . .

DNA. UORSCHLA:

O char bap. Che grand plaschair, cha tü m'hast fat. Quist es il plü bel mumaint da mia vita! — (va via ed il piglia a bratschas.) (Ambro-sina piglia a bratschas ad Adalbert, as gruppand ad Eleonora)

Tschinchavla scena

LUCREZIA:

Meis chars! — Cun superbgia as preschaint eu quia l'unic, ma eir il plü grand regal ch'eu as poss offrir. Acceptai meis regal, perche tras quel as regiuvnischa vossa vita. Ed eir scha vus gnivat vegls, schi vos sang pulsescha inavant, da generaziun a generaziun.
Pardonast bap?

FABRICIUS:

Pardonar?.... Chi ha da pardunar?.... Tü chara figlia parduna a teis bap, e tü Plasch pardun'm eir tü e vus tuots. Eu as stögl rovar per pardun. O, ch'eu nun ha viss aint plü bod che ch'id es la mischiun suprema da la vita umana. Meis spiert eira prais da s-chürdüm. Sco tschierpla am crouda giò dals ögls. Las tschieras as spapaglian. Las nüvlas as sfendan. Meis ögl vezza cler e tendscha illas lon tananzas. Là avdan noss antenats. In mia orbantüm vulaiva eu schnejar la clamada dal sang. Eu vulaiva tschunker la chadaina chi va da schlatta a schlatta. Ma il tschël am ha dat üna lezcha. Avant pac mumaint am vezzaiv'eu davant la bancarotta totala da mia vita. L'hotel davant la ruina, — mias ambiziuns trapladas suot, — mia vita inaspresa e sdarlossada tras la contaisa cun tai Lucrezia, — mia orma töss-chantada pativa suot il squitsch da l'aigna testardezza e quaint in meis intern ün vöd, — ingüna cretta — ingün retegn. I varà stuvü esser uschea. Tuot quist mal es stat meis böñ, perche be quatas sun eu gnü a la cugnoschentscha, chi detta eir oters ideals, plü ots e plü sublims co quels da mai gurbits. Eu resaint in mai üna infinita beadentscha. Co sun eu uossa rich cun tuot mia povertà! Eu at ingrazch, Lucrezia. Tü am hast revellà il misteri da la vaira furtüna.

DNA. UORSCHLA:

Il röser porta rösas. Las rösas per vus. (Ella piglia il buquet da la rö sas e surdà quel a Lucrezia)

LUCREZIA:

Mo na, mamma.

FABRICIUS:

Piglia las rösas! Plasch, ve aint cun teis sudats! Lucrezia — tü hast guadagnà il premi da la vita.

— La tenda crouda —

F I N